

อภิธานการ

สัญญาเลขที่ R2562

สำนักหอสมุด

รายวิจัยฉบับสมบูรณ์

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ: การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยและ
การหลีกเลี่ยงจากกักตักรายได้ระดับกลางของประเทศ

ภาคจิรา นักบรรณเลง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันลงทะเบียน..... 14 ม.ย. 2565

เลขทะเบียน.....

เลขเรียกหนังสือ..... 9 HG 4538

ฉ321ง

2563

สนับสนุนโดย

งบประมาณรายได้มหาวิทยาลัยนเรศวร

- ชื่อเรื่อง การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ: การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยและการหลีกเลี่ยงภัยจากภัยคุก
รายได้ระดับกลางของประเทศ
- ผู้วิจัย ภัคจิรา นักบรรเลง
- คำสำคัญ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ มูลค่าเพิ่มของผลผลิต

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานชิ้นนี้คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบรรษัทต่างชาติที่มาลงทุนในประเทศไทยและการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรม โดยใช้ข้อมูลทฤษฎีภูมิของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและบรรษัทต่างชาติจาก 4 ประเทศผู้ลงทุนหลักของประเทศไทยใน 18 อุตสาหกรรมตามการแบ่งประเภทของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2001 ถึงปี 2009 ซึ่ง 4 ประเทศผู้ลงทุนหลักดังกล่าวคือ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศจีน ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์นี้เป็นข้อมูลแบบช่วงยาวและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการถดถอยและแบบจำลองแบบ Fixed effect และ Random effect โดยผลการวิเคราะห์จากการใช้สมการถดถอยแบบ Fixed effect นั้นแสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของการใช้ปัจจัยการผลิตสินค้าประเภททุน การเพิ่มขึ้นของการลงทุนจากบรรษัทต่างชาติที่มีสัดส่วนของความเป็นเจ้าของในกิจการสูงกว่า 50% การลงทุนของบรรษัทต่างชาติที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการลงทุนของประเทศไทย ทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตใน 18 อุตสาหกรรมหลักไทยในช่วงปี 2001 ถึง 2009 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ และการลงทุนของบรรษัทต่างชาติเป็นทั้งการลงทุนใหม่และการลงทุนเพื่อขยายกิจการก็ส่งผลเชิงบวกทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตนั้นเพิ่มสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้แล้วการลงทุนจากบรรษัทต่างชาติของประเทศญี่ปุ่น กลุ่มสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกานั้นทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตในอุตสาหกรรมไทยมีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของมูลค่าเพิ่มของผลผลิตนั้นเป็นส่วนในการส่งเสริมความสามารถในการก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางของประเทศไทย ดังนั้นการส่งเสริมให้มีการลงทุนจากบรรษัทต่างชาติที่มีคุณลักษณะดังกล่าว จะส่งผลให้ประเทศสามารถเพิ่มมูลค่าเพิ่มของผลผลิตและก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางไปได้

Title Foreign Direct Investment and Multinational Enterprises: Impact on Thailand's Economic Growth and The Escape from Middle Income Trap

Researcher Pakchira Nugbanleng

Key Words Foreign Direct Investment, Multinational Enterprises, Value-added, Middle Income Traps

ABSTRACT

The objective of this research is to define a relationship between characteristics of Multinational Enterprises (MNEs) who invested in Thailand in 2001 to 2009 and change in value-added per hour-worked in 18 industries. Secondary data of FDI from 4 main foreign countries who invested in Thailand is used to investigate the relationship and impacts of FDI on Thai economy. The country that we obtain the data from are Japan, European Union, United State of American, and China. Panel data analysis with Fixed-effect and Random-effect estimator is used in this research and the results from Fixed-effect estimation show that an increase in the used of gross fixed capital per hour-worked, an increase in MNEs that have foreign ownership greater than 50% of total investment share, and an increase in MNEs investors who receive a promotion from Board of Investment will significantly increase value-added per hour-worked. An investment form MNEs both in terms of new investment and investment expansion will statistically significantly increase value-added per hour-worked in Thailand's industry. In additional, an investment of MNEs from Japan, EU, and the US will increase value-added per hour worked, statistically significant. Therefore, to promote an investment from MNEs with those characters will enhance an increase in value-added per hour worked in Thailand's industry then encourage Thai's economy to overcome the middle income traps in the future.

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
จุดมุ่งหมายงานวิจัย	1
ขอบเขตงานวิจัยและผลที่คาดหวัง	3
บทที่ 2 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและกับดักรายได้ระดับกลาง	
สถานะเศรษฐกิจและตัวชี้วัดเศรษฐกิจไทย	5
เศรษฐกิจและกับดักรายได้ระดับกลาง	7
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	9
ผลจากการลงทุนจากต่างประเทศ	13
บริษัทข้ามชาติ	15
วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์	23
สมการในการวิเคราะห์และข้อมูลที่ใช้ศึกษา	25
สมมติฐานงานวิจัย	27
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
แบบจำลองในการวิเคราะห์	30
ผลการวิเคราะห์	32
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะ	
บรรณานุกรม	42
ภาคผนวก	46

บทที่ 1

บทนำ

อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ หรือ อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจนั้น เป็นตัวเลขที่สำคัญตัวหนึ่งทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการวัดความสามารถ หรือระดับการพัฒนาของประเทศนั้น จากการศึกษาข้อมูลของประเทศไทยพบว่า ค่าเฉลี่ยของอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยในช่วงปี 2555-2559 นั้นอยู่ที่ 3.5% ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าประเทศไทยนั้นยังอยู่ในฐานะของ “ประเทศกำลังพัฒนา” ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีประเด็นที่ถูกกล่าวถึงบ่อยครั้งนั่นคือ การติดอยู่ในกับดักรายได้ระดับกลางของประเทศไทย ซึ่งหมายถึง สถานการณ์ที่ไทยนั้นหยุดการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กลุ่มประเทศรายได้ปานกลางมาเป็นเวลานาน หรือที่เรียกว่า กับดักรายได้ระดับกลาง นั่นเอง

จุดมุ่งหมายของงานวิจัย

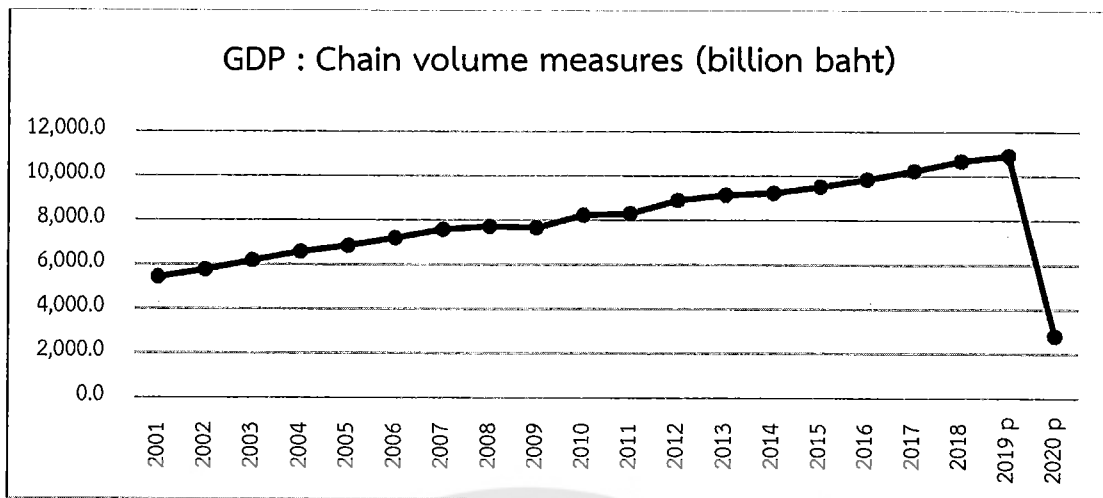
งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากับดักรายได้ระดับกลาง (Middle-Income Trap) และศึกษาปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยนั้นหลุดพ้นจากกับดักรายได้ระดับกลางนี้ ประเทศไทยประสบกับปัญหากับดักรายได้ระดับกลางที่ไม่สามารถทำให้ประเทศไทยนั้นก้าวจาก “ประเทศกำลังพัฒนา” ให้กลายเป็น “ประเทศพัฒนาแล้ว” ได้ มีนิยามของคำว่า “กับดักรายได้ระดับกลาง (Middle-Income Trap)” หมายถึง สถานการณ์ที่สถานะเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งยังคงติดอยู่ในฐานะของ “ประเทศกำลังพัฒนา” และไม่สามารถก้าวข้ามผ่านไปเป็น “ประเทศที่พัฒนาแล้ว” ประเทศไทยนั้นได้ติดอยู่กับกับดักรายได้ระดับกลางนี้มานานแล้ว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีขึ้นได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศนั้นมีข้อจำกัด เช่น ขาดแคลนนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดหลักที่ใช้ในการจำแนกประเทศตามระดับรายได้ คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว (GDP per capita) และรายได้ประชาชาติต่อหัว (GNI per capita) ซึ่งธนาคารโลกใช้ตัวชี้วัดเหล่านี้แบ่งประเทศในโลกออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศรายได้ต่ำ (Low Income country) รายได้ปานกลางกลุ่มล่าง (Lower Middle Income country) รายได้ปานกลาง

กลุ่มบน (Upper Middle Income country) และกลุ่มประเทศรายได้สูง (High Income country) หากสรุปความหมายพอสังเขปของ “กัณฑ์รายได้ระดับกลาง” นั้น จะหมายถึงสถานการณ์ที่ประเทศใดประเทศหนึ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจจากประเทศที่มีรายได้ต่อหัวอยู่ในระดับต่ำ (Low income per capita) ขึ้นไปเป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวในระดับกลาง (Middle income per capita) แต่หลังจากนั้นการขยายตัวของเศรษฐกิจมีการชะลอตัวลงมากและเป็นระยะเวลานาน จึงทำให้ประเทศดังกล่าวติดอยู่กับฐานะของประเทศรายได้ระดับกลางไปอีก และยังไม่สามารถกลายเป็นประเทศรายได้ระดับสูงได้ หากพิจารณาจากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเทศไทย ซึ่งได้เลื่อนฐานะจากประเทศรายได้ระดับต่ำมาเป็นประเทศรายได้ระดับปานกลางตั้งแต่ปีพ.ศ. 2519 และรายได้ต่อหัวของประชากรไทย (Income per capita) ในปีพ.ศ. 2560 ยังอยู่ที่ 26,946 บาทต่อเดือน (www.nesdb.go.th) ซึ่งยังถือว่าเป็นประเทศที่อยู่ในฐานะรายได้ระดับกลางอยู่ นั้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยนั้นติดอยู่ในฐานะประเทศรายได้ระดับกลางมาแล้วกว่า 40 ปี

ซึ่งเป็นไปตาม Felipe et al. (2012) ที่ระบุว่าประเทศที่ติดกับดักรายได้ปานกลาง คือประเทศที่ใช้เวลานานกว่า 28 ปีในการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจจากประเทศรายได้ระดับปานกลางกลุ่มล่าง (Lower Middle-Income countries) ไปเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง (Higher Middle-Income countries) และใช้เวลามากกว่า 14 ปีในการข้ามจากประเทศรายได้ปานกลางระดับสูงไปเป็นประเทศที่มีรายได้สูง (High-Income countries) ซึ่งประเทศไทยเข้าข่ายเงื่อนไขดังกล่าวเนื่องจากอยู่ในสถานะของประเทศรายได้ระดับปานกลางมาตั้งแต่ปี 2546 อีกตัวชี้วัดที่สามารถบ่งชี้ถึงความเป็นไปได้ที่จะติดอยู่ในกับดักรายได้ระดับกลางคือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP per capita) ที่มีการชะลอตัวลง สมชัย จิตสุชน (2556) อธิบายว่า หากไทยต้องการก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางกลุ่มบนให้ได้ภายใน 14 ปี จะต้องมี GDP per capita เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 ต่อปี ถึงแม้ว่างานศึกษาของ Felipe และคณะนั้นจะกำหนดเกณฑ์ของประเทศรายได้สูงไว้ต่ำมาก ซึ่งจะทำให้ประเทศรายได้ปานกลางระดับสูงถูกจัดอันดับเป็นประเทศรายได้สูงได้เร็วขึ้น แต่เศรษฐกิจของประเทศไทยและเศรษฐกิจโลก ณ ปัจจุบันเป็นไปได้ยากมาก

ข้อมูลอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของประชากรไทยนั้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะใช้เวลานานกว่าประเทศอื่นๆ ที่เคยอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจเดียวกันในอดีตมาก่อน เพื่อหลุดพ้นจากสถานะรายได้ระดับกลาง ดังแสดงในรูปการเปรียบเทียบอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของประชากร (รูปที่ 1)

ภาพที่ 1.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปี 2001-2020 (ล้านบาท)

แหล่งที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น จะพบว่าประเทศไทยมีปัจจัยหลายประการที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจและส่งผลให้ประเทศติดอยู่ในกับดักรายได้ระดับกลางในปัจจุบัน โดยเฉพาะความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ที่ไม่เพียงพอต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยนี้ จึงมุ่งเน้นในเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางนี้ไปได้ ซึ่งมีงานศึกษาเกี่ยวกับการก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางได้ทำการพยากรณ์การก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางของประเทศไทยไว้เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2579 หรือเมื่อประเทศไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรอยู่ที่ \$12,853 ต่อปี

ขอบเขตของงานวิจัยและผลที่คาดหวัง

งานวิจัยชิ้นนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยใช้วิธีจัดการข้อมูลพื้นฐานโดยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐมิติ (Econometrics) ในการสร้างแบบจำลองพยากรณ์ผลของตัวแปร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Fixed Effect Regression ที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลแบบ Pooled Cross Sectional Data ที่เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างที่แตกต่างกันซึ่งในที่นี้หมายถึงกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน 13 กลุ่ม และอยู่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

กันซึ่งเป็นข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – 2552 เป็นเวลา 9 ปีซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยมีการลงทุนจากต่างประเทศเป็นมูลค่าสูง ทางผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มแรงงานผู้ประกอบการ และผู้ดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการปรับเปลี่ยนนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเป็นทางทำให้ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางไปได้

บทที่ 2

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและกับดักรายได้ระดับกลาง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับโอกาสในการหลุดพ้นจากกับดักรายได้ระดับกลาง ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมนั้นจึงเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงนิยามของ ประเทศกำลังพัฒนา รายได้ระดับกลาง และกับดักรายได้ระดับกลาง นิยามของกับดักรายได้ระดับกลาง เป็นเหตุการณ์ที่ประเทศสามารถพัฒนาจากประเทศรายได้ต่ำเป็นประเทศรายได้ปานกลาง แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นประเทศรายได้ระดับสูงได้ ตามแนวคิดของ Lewis-Kuznets (1955) กระบวนการพัฒนาจากประเทศรายได้ต่ำเป็นประเทศรายได้ปานกลางในช่วงแรกเป็นกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานและทุนจากภาคเกษตรกรรมที่มีผลิตภาพต่ำไปยังภาคอุตสาหกรรมที่มีผลิตภาพสูงขึ้น จนทำให้เศรษฐกิจรายได้ปานกลาง (Middle-Income Economy) ทำให้ค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้นและประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยีจากต่างประเทศและการสะสมทุน (Capital Accumulation) เริ่มมีแนวโน้มลดลง เป็นภาวะที่ประเทศได้พัฒนาจากประเทศรายได้ระดับต่ำไปเป็นรายได้ระดับกลางโดยใช้เวลานาน แต่การขยายตัวหรือการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจนั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก หรือมีการชะลอตัวลงมากจนส่งผลให้เศรษฐกิจต้องอยู่ในระดับรายได้ปานกลางต่อไป ซึ่งเศรษฐกิจของประเทศไทยตกอยู่ในสถานการณ์นี้เช่นกัน โดยงานวิจัยชิ้นนี้นั้นมุ่งเน้นไปในการหาปัจจัยที่จะทำให้เศรษฐกิจประเทศไทยก้าวข้ามกับดักนี้ไปได้

สภาวะทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด หากต้องการทราบถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ เราสามารถอาศัยตัวชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว (GDP per capita) ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการผลิตและความสามารถในการบริโภคสินค้าและบริการเฉลี่ยต่อคนในภาพรวมของประเทศ แต่ไม่ได้แสดงถึงการกระจายรายได้และความเจริญทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน จึงยังไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดีในการวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจที่แท้จริง
2. รายได้ประชาชาติต่อหัว (GNI per capita) เป็นผลรวมของมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากการผลิตสินค้าและบริการของประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศ (Worldbank, date searched

2020-01-22) หรือเป็นตัวเลขการวัดค่าเฉลี่ยของรายได้ของประชากรในประเทศ เป็นการวัดความสามารถในการซื้อ-ใช้สินค้าและบริการของประชากรภายในประเทศ

3. ตัวเลขการจ้างงาน (Employment Rate) โดยคิดจากอัตราการจ้างงานของแรงงานในระบบตามนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ไม่รวมอัตราการว่างงานตามธรรมชาติ

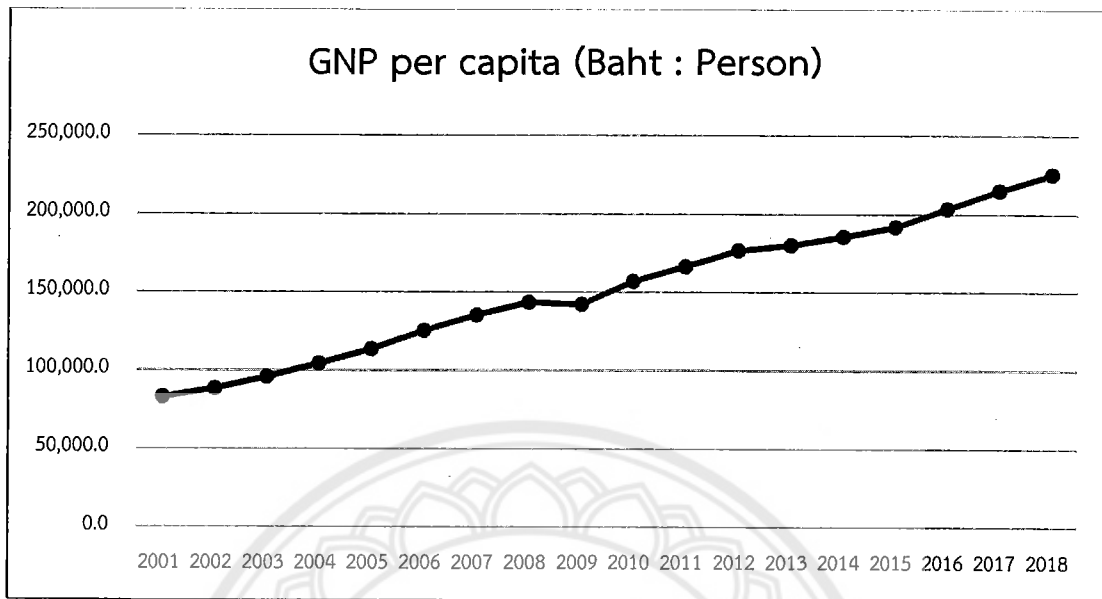
ซึ่งทั้งสามดัชนีแสดงให้เห็นถึงระดับรายได้ของประชากรภายในประเทศ และสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของประเทศว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือไม่ หากอ้างอิงตามเกณฑ์ของธนาคารโลกแล้วนั้น รายได้ประชาชาติต่อหัว หรือ GNI per capita นั้นถือว่าเป็นตัวชี้วัดฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศที่นิยมใช้กันมากที่สุด และสามารถใช้ในการจัดลำดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศได้ เนื่องจากเป็นตัวเลขที่สะท้อนตัวชี้วัดที่ไม่ใช่ตัวเงินโดยตรง (nonmonetary measures) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของประชากร เช่น อายุขัยเฉลี่ย อัตราการเกิดและการอยู่รอดของประชากร หรือระดับการศึกษาพื้นฐานของประชากรในประเทศ

ธนาคารโลกได้แบ่งประเทศต่างๆ ในโลกนี้ออกเป็น 4 ระดับตามรายได้ประชาชาติต่อหัวได้ดังนี้

- 1) low-income countries ที่มีระดับรายได้ต่ำ
- 2) lower-middle income countries ที่มีระดับรายได้ปานกลางกลุ่มล่าง
- 3) higher-middle income countries ที่มีระดับรายได้ปานกลางกลุ่มบน
- 4) high income countries ที่มีระดับรายได้สูง

ซึ่งหากประเทศนั้นเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจรายได้ระดับกลาง ประเทศนั้นจะมีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจคือ ประชากรจะมีรายได้ประชาชาติต่อหัว (Gross National Income - GNI per capita) อยู่ในระดับปานกลาง คือ อยู่ในระหว่าง \$996 ถึง \$12,055 โดยประเทศรายได้ระดับปานกลางสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ ประเทศรายได้ระดับปานกลางกลุ่มล่าง (Low Middle-Income Economy) มีรายได้ประชาชาติต่อหัวอยู่ที่ \$996 ถึง \$3,895 และประเทศรายได้ระดับปานกลางกลุ่มบน (High Middle-Income Economy) ที่ GNI per capita อยู่ที่ \$3,896 ไปจนถึง \$12,055 จากข้อมูลล่าสุดของธนาคารโลก (World Bank, 2020) รายได้ประชาชาติต่อหัวของประเทศไทยในปี 2019 อยู่ที่ \$8,170.236 ซึ่งเพิ่มจากปีที่แล้วจาก \$7,627.941

รูปภาพที่ 2.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว (GDP per capita) ของประเทศไทย ปี 1990-2019

ภาพที่ 2.2 รายได้ประชาชาติต่อหัว (GNP per capita) ของประเทศไทย ปี 1990-2018 (บาทต่อหัว)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เศรษฐกิจและกับดักรายได้ระดับกลาง

จากงานศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของแต่ละประเทศยังคงอยู่ในระดับรายได้ปานกลางและไม่สามารถขยับสถานะให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงได้ คือ ระดับความสามารถในการแข่งขัน โดยใช้การเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยความสามารถในการแข่งขันโลก (Global Competitiveness Index) จาก World Economic Forum ที่มีการเทียบความสามารถในการแข่งขัน 12 หมวดด้วยกันคือ

1. สภาพแวดล้อมด้านสถาบัน (Institutions)
2. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)
3. สภาพเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Environment)
4. สุขภาพและการศึกษาพื้นฐาน (Health and Primary Education)
5. การศึกษาขั้นสูงและการอบรม (Higher Education and Training)
6. ประสิทธิภาพของตลาดสินค้า (Goods Market Efficiency)
7. ประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน (Labour Market Efficiency)
8. ระดับการพัฒนาของตลาดการเงิน (Financial Market Development)

9. ความพร้อมด้านเทคโนโลยี (Technological Readiness)
10. ขนาดของตลาด (Market Size)
11. ระดับการพัฒนาของธุรกิจ (Business Sophistication)
12. นวัตกรรม (Innovation)

โดยที่คะแนนสูงสุดอยู่ที่ 7 คะแนนและต่ำสุดที่ 1 คะแนน เมื่อเทียบค่าเฉลี่ยของประเทศไทย กับค่าเฉลี่ยกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง จะพบว่าไทยนั้นมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยถึง 4 หมวดด้วยกัน คือ นวัตกรรม ความพร้อมด้านเทคโนโลยี การศึกษาขั้นสูงและการฝึกอบรม และสภาพแวดล้อมด้านสถาบัน ซึ่ง 4 หมวดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการลงทุนเพื่อเพิ่มมูลค่า (value-added) ที่เป็นคุณลักษณะสำคัญของประเทศที่มีรายได้สูง หมวดแรกที่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ รายได้สูงคือ การศึกษาขั้นสูงและการฝึกอบรมจากข้อมูลพบว่า การศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยใน วัยแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) อยู่เพียงระดับมัธยมต้นหรือประมาณ 9.5 ปี ในปี 2561 ซึ่งต่างกับ ประเทศที่พัฒนาแล้วที่การศึกษาเฉลี่ยของประชากรในวัยแรงงานที่ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมัธยมปลายขึ้นไป นี่คือปัจจัยสำคัญอย่างมากที่ทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศไทยเป็นไปได้ อย่างช้า เนื่องจากคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์หรือแรงงานไม่เอื้ออำนวยจึงทำให้ความพร้อมทาง เทคโนโลยีและนวัตกรรมไม่ดี อีกหนึ่งหมวดที่ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศพัฒนาแล้ว คือ ด้าน สภาพแวดล้อมทางสถาบัน ซึ่งหมายถึงประสิทธิภาพของหน่วยงานรัฐและเสถียรภาพทางการเมืองยังไม่เพียงพอ การขาดความต่อเนื่องของการพัฒนาและใช้นโยบายของรัฐจะส่งผลให้การดึงดูดการลงทุน ใหม่ของไทยทำได้ยากยิ่งขึ้น มีอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจคือ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีสัดส่วนภาคบริการต่อ GDP สูงและสัดส่วนภาคเกษตรกรรมต่ำ ประเทศไทยมีสัดส่วนของภาคเกษตรกรรมสูงกว่ามาก ถึงแม้ว่าสินค้าเกษตรกรรมนั้นจะมีความสำคัญ กับชีวิตประจำวันที่บุคคลต้องบริโภคทุกวัน แต่ยากในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและผลผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัย แวดล้อมหลายอย่าง แตกต่างกับภาคบริการที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้มากกว่า ดังนั้นประเทศไทยจึง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจให้เข้าสู่ภาคที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นหากต้องการ เป็นประเทศที่มีรายได้ระดับสูง

มีงานศึกษาเกี่ยวกับการก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางในประเทศอาเซียน โดยใช้ กรณีสึกษาของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย พบว่า ประเด็นสำคัญที่จะทำประเทศยกระดับจาก ประเทศรายได้ระดับกลางเป็นประเทศรายได้ระดับสูงนั้น สามารถวัดได้จากการเพิ่มขึ้นของสัดส่วน

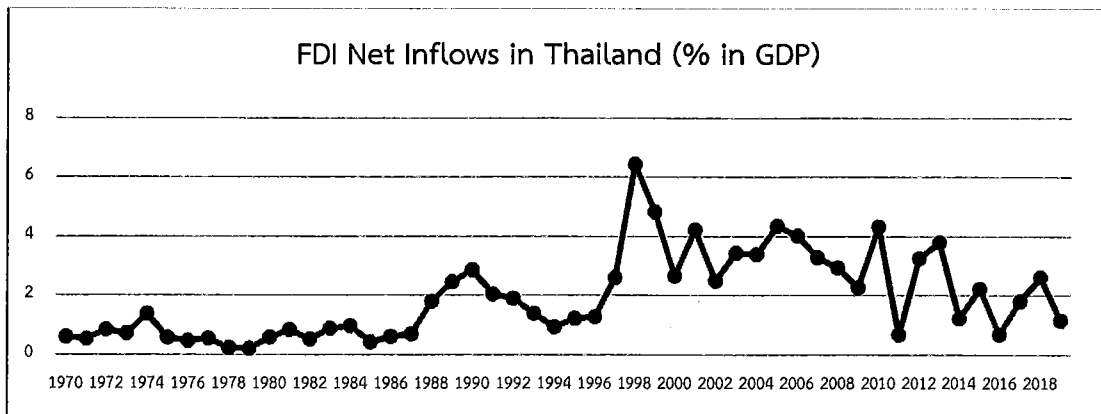
การลงทุนในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและผลิตภาพ¹ และการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออก และการกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศให้เพิ่มขึ้น จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่ประเทศไทยพบเจออยู่นั้นคือ การขาดแคลนเทคโนโลยีที่สามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับอุตสาหกรรมได้ รวมไปถึงขาดแรงงานที่มีทักษะหรือการศึกษาที่จะสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวได้ ดังนั้นการนำเข้าเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมจากต่างประเทศจึงเป็นส่วนสำคัญของจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการผลิตได้ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้าง (Structural Factors) ที่จำเป็นต้องใช้เวลายาวนานในการปรับเปลี่ยน และประเทศไทยเองยังมีข้อจำกัดด้านนโยบายที่ขาดความต่อเนื่องและคุณภาพของแรงงานที่ยังไม่มีการปรับระดับให้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การลงทุนที่มุ่งเน้นทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง และการพัฒนาประสิทธิภาพแรงงานอย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอกอื่นร่วมด้วย หนึ่งในนั้นคือการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ที่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

การลงทุนโดยตรงจากประเทศนั้นสามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ FDI (Foreign Direct Investment) ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เป็นการลงทุนในเศรษฐกิจโดยตรง และ FPI (Foreign Portfolio Investment) เป็นการนำเงินมาลงทุนผ่านตลาดการเงินเพื่อถือครองสิทธิ์ความเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้นั้นจะกล่าวถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับสัดส่วนของ GDP ประเทศ ดังภาพ

¹ ผลิตภาพ (productivity) เป็นการเปรียบเทียบสัดส่วนของผลผลิต (output) และปัจจัยการผลิต (input) หากมีผลิตภาพที่ดีจะต้องมีการใช้ปัจจัยการผลิตต่ำกว่า สัดส่วนของผลผลิต หรือใช้ปัจจัยการผลิตน้อยในการผลิตผลผลิตมาก

ภาพที่ 2.4: ร้อยละกระแสเงินลงทุนไหลเข้าเมื่อเทียบกับสัดส่วนของ GDP ประเทศไทย

ที่มา: World Bank Data base

(<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS?end=2019&locations=TH&start=2000>)

จะเห็นได้ว่าสัดส่วนร้อยละของกระแสเงินลงทุนจากต่างประเทศไหลเข้าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ถือเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญในการนำพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่จากต่างประเทศเข้ามาช้ภายในประเทศไทย โดยทั่วไปแล้ว การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ถูกนิยามโดย International Monetary Funds (IMF) ดังนี้

“... . Foreign direct investment enterprise is “ defined as an incorporated or unincorporated enterprise in which a foreign investor owns 10 per cent or more of the ordinary shares or voting power of an incorporated enterprise or the equivalent of an unincorporated enterprise.

“The numerical guideline of ownership of 10 per cent of ordinary shares or voting stock determines the existence of a direct investment relationship. An effective voice in the management, as evidenced by an ownership of at least 10 per cent, implies that the direct investor is able to influence or participate in the management of an enterprise; it does not require absolute control by the foreign investor” (57 and 58 OECD Benchmark Definition).

“Foreign Direct Investment Enterprises (IMF, 2004) is an enterprise (institutional unit) in the financial or non-financial corporate sector in the economy in which a non-resident investor owns less than 10% or more of the voting power of an incorporated

enterprise or has the equivalent ownership in an enterprise operating under another legal structure....” (IMF, 2004)

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ลงทุนจากต่างประเทศ (Investor from Host country) และผู้ร่วมลงทุนในประเทศ (Investor from Home country) การลงทุนที่จัดว่าเป็นการลงทุนระหว่างประเทศจะพิจารณาจากสัดส่วนการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติ (Multi-National Enterprises : MNEs) โดยจะต้องมีสัดส่วนการลงทุนของบริษัทข้ามชาติไม่ต่ำกว่า 10% หรือมากกว่านั้น โดยการลงทุนนั้นต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการบริหารจัดการบริษัทด้วย นักลงทุนจากต่างประเทศต้องมีส่วนของความเป็นเจ้าของ (Ownership) ในกิจการนั้นไม่ต่ำกว่า 10% อย่างที่กล่าว โดยที่การลงทุนโดยตรง (Direct Investment) นั้นเป็นการไหลเข้าออกของกระแสเงินลงทุนระหว่าง 2 บริษัทที่อยู่คนละประเทศกัน และไม่ได้รวมแค่การลงทุนในส่วนของความเป็นเจ้าของ แต่ยังรวมถึงการกู้ยืมกันระหว่าง 2 บริษัท นอกจากนี้ยังรวมถึงการลงทุนสะสมโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI Stock) ที่รวมมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ตั้งแต่เริ่มต้นไว้ด้วยเช่นกัน

หากแบ่งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศตามลักษณะการลงทุน จะสามารถแบ่งการลงทุนออกเป็น 2 ประเภทหลักคือ การก่อตั้งบริษัทสาขาหรือการลงทุนใหม่ (Greenfield Investment) เป็นการนำเงินลงทุนจากต่างประเทศมาลงทุนในการสร้างสาขาบริษัทใหม่ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการลงทุนจากผลกำไรที่ได้จากการตั้งบริษัทในประเทศนั้นแล้วนำเงินกำไรมาลงทุนเพิ่มหรือกู้ยืมมาเพื่อลงทุนเพิ่มในประเทศปลายทาง (Host country) และการลงทุนแบบการควบรวมกิจการ (Merger and Acquisition) ที่เป็นการควบรวมกิจการเข้ากับธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันหรือเกี่ยวพันกัน หรืออาจจะอยู่ในรูปแบบของการซื้อกิจการเพื่อให้ได้เป็นเจ้าของกิจการแทนเจ้าของเดิมและได้สิทธิในการบริหารจัดการกิจการ ซึ่งการลงทุนในลักษณะนี้มักจะคาดหวังผลประโยชน์ในรูปแบบของการทำกำไรจากส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้น การผนวกทักษะและเทคโนโลยีทางธุรกิจหรือการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างองค์กร การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศก่อให้เกิดผลประโยชน์กับประเทศปลายทาง (Host country) ทั้งผลประโยชน์โดยตรง (Direct effects) ที่สามารถวัดได้เช่น การเพิ่มขึ้นของผลผลิต รายรับ หรือส่วนแบ่งตลาด และผลประโยชน์ทางอ้อมที่ต้องอาศัยเทคนิคทางเศรษฐมิติในการวัด หรือผลกระทบล้นไหล (Spillover effects) ที่แสดงให้เห็นในรูปแบบของการเพิ่มขึ้นของ

จำนวนบริษัทข้ามชาติ (MNEs) และการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของบริษัทในประเทศปลายทาง อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตระหว่างธุรกิจ

การลงทุนในต่างประเทศนั้นเกิดจากแรงผลักดัน 4 ประการ (Berhman,) ประกอบไปด้วย แรงจูงใจประการที่หนึ่งคือ Resource-seeking FDI หรือการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรในการผลิต ซึ่งเราหมายถึงปัจจัยการผลิต (Input) ที่สำคัญต่อธุรกิจนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการควบคุมราคาและ ปริมาณปัจจัยการผลิตโดยอาศัยการเข้าไปเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตนั้น แรงจูงใจประการที่ 2 คือ Market-seeking FDI หรือการลงทุนเพื่อแสวงหากลุ่มลูกค้า ไม่ว่าจะเป็กลุ่มลูกค้าใหม่ (Potential customers) หรือเป็นการขยายกลุ่มฐานลูกค้าเดิมเพื่อให้การเข้าถึงตลาดนั้นง่ายขึ้น แรงจูงใจประการ ที่ 3 คือ Efficiency-seeking FDI หรือการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อให้การ ดำเนินธุรกิจนั้นเป็นไปตามเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขที่ตั้งไว้ และแรงจูงใจประการสุดท้ายคือ Strategic Asset-seeking FDI หรือการลงทุนในการสร้างกลยุทธ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาสินทรัพย์ที่มีอยู่ ขององค์กร ซึ่งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเกิดจากสาเหตุได้มากกว่าหนึ่งประการ

ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและความสามารถในการแข่งขันของ อุตสาหกรรมในประเทศปลายทาง ในการตัดสินใจขยายฐานการผลิตไปยังประเทศเป้าหมายนั้น การ ลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทางบวกแก่ประเทศเป้าหมายในแง่ของการ พัฒนาแรงงาน เทคโนโลยี ระบบการบริหาร โดยการลงทุนนี้สามารถส่งผ่านผลกระทบผ่านทางภาค บริการธุรกิจไปยังภาคส่วนต่างๆ ของเศรษฐกิจ เช่น ภาคการผลิต ภาคเกษตร และภาคบริการ แต่ อย่างไรก็ตามการลงทุนนี้ส่งผลกระทบต่อ Spillover effects ไปสู่ด้านการศึกษาและวิจัยค่อนข้างจำกัด เพื่อยกระดับรายได้ประเทศผ่านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความสามารถในการ แข่งขันผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านนวัตกรรม การศึกษาและการฝึกอบรมขั้นสูง รวมทั้งส่งเสริม การเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างเศรษฐกิจและโครงสร้างสถาบันเพื่อให้เกิดกระจายผลไปสู่กิจกรรม ทางเศรษฐกิจอื่นได้อีกในวงกว้าง สิ่งนี้จะสอดคล้องกับกรอบนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลเรื่องการใช้ นวัตกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจหรือ Value-added economy โดยอาศัยการลงทุนโดยตรงจาก ต่างประเทศในการพัฒนาศักยภาพผ่านการลงทุนในด้านการศึกษา นวัตกรรม และการเงินการ ธนาคาร

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะก่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ (Knowledge Transfer) ที่ถือว่าเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน การถ่ายทอดองค์ความรู้อยู่ในรูปของการถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูง การถ่ายทอดความสามารถในการบริหาร และการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตด้วยตนเอง (Self-production knowledge) งานวิจัยชิ้นนี้ทำขึ้นมาเพื่อสำรวจผลของลักษณะบริษัทต่างชาติต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจประเทศไทย จากงานวิจัยหลายๆ ชิ้นที่ผ่านมาพบว่าประเทศไทยมี FDI เป็นหนึ่งในกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยที่ FDI จะช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความสามารถในการผลิตที่จะทำให้อุตสาหกรรมเกิดการพัฒนาดำเนินไป โดยที่เราคาดหวังว่าการลงทุนระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่เศรษฐกิจของประเทศได้หลายด้านด้วยกัน เช่น การเพิ่มขึ้นของผลผลิตในประเทศ การเพิ่มขึ้นของการจ้างงาน หรือการเพิ่มขึ้นของทักษะการทำงานของแรงงานไทย

ผลจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

Dunning and Lundan (2008) ได้ระบุว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั้นก่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศที่เป็นผู้รับการลงทุนเข้ามา จาก Typology of FDI ของ Berhman (***) และ OLI Framework² ของ Dunning เราสามารถจำแนกประโยชน์ของ FDI ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ผลประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Berhman (***) , Dunning and Lundan (2008))

ลักษณะของกิจกรรมทางการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ	ความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของกิจการ (O-Ownership-advantages)	ความได้เปรียบทางที่ตั้ง (L-Location-advantages)	ความได้เปรียบของการข้ามชาติ (I-Internationalization-advantages)
Resource-seeking FDI เป็นการลงทุนในประเทศที่เป็น	หากเป็นการลงทุนเพื่อค้นหาทรัพยากรการผลิตในประเทศผู้	หากเป็นการลงทุนเพื่อค้นหาทรัพยากรการผลิต บางพื้นที่	หากเป็นเจ้าของ หรือลงทุนในประเทศที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ผู้

² OLI framework by Dunning (***) เป็นการอธิบายถึงประโยชน์ของการลงทุนระหว่างประเทศ โดยแบ่งผลประโยชน์ออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ Ownership (O) Advantages, Location (L) Advantages และ Internationalisation (I) Advantages.

<p>เจ้าของทรัพยากร การผลิตสินค้าและบริการนั้นๆ เพื่อให้สามารถซื้อปัจจัยการผลิตในราคาต่ำสุด</p>	<p>ลงทุนเป็นผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรการผลิตที่สำคัญ เช่น วัตถุดิบ หรือ เทคโนโลยีในการผลิต จะมีอำนาจในการต่อรองเพื่อขอลงทุนในประเทศนั้นๆ</p>	<p>เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น เหมืองแร่ ป่อน้ำมัน และสามารถควบคุมการผลิตทรัพยากรพวกนี้ได้ รวมถึงสิทธิในการค้าต่างๆ ด้วย เช่น การยกเว้นภาษีนำเข้า</p>	<p>ลงทุนจะได้เปรียบในการควบคุมราคาและปริมาณการซื้อขายปัจจัยการผลิตนั้นๆ ได้ รวมไปถึงได้เปรียบในการควบคุมตลาดสินค้านั้นๆ ด้วย</p>
<p>Efficiency-seeking FDI เป็นการลงทุนในประเทศที่มีประสิทธิภาพสำหรับ (1) ผลิตรถยนต์ และ (2) กระบวนการทำงาน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของบริษัท</p>	<p>หากเป็นการลงทุนแบบนี้ จะทำให้เจ้าของเงินทุนนั้นสามารถเข้าถึงตลาดได้ง่าย เกิดการประหยัดจากขอบเขต (economies of scope) ของการผลิตสินค้ามากกว่า 1 ชนิด เกิดความหลากหลายในการบริหารกระบวนการผลิต</p>	<p>การลงทุนแบบนี้จะทำให้เจ้าของเงินทุนลดต้นทุนสินค้า หรือ ลดต้นทุนของกระบวนการการผลิตที่เฉพาะเจาะจง หรือ หากไปลงทุนในประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานต่ำ หรือ ประเทศที่มีนโยบายส่งเสริมการลงทุน หรือ มีสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ดี</p>	<p>ในแง่ประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ เจ้าของทุนจะได้เปรียบในเรื่องของการลดต้นทุน</p>
<p>Market-seeking FDI เป็นการลงทุนในประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่หรือที่มีแนวโน้มเติบโตสูง</p>	<p>ประเทศเจ้าของเงินทุนจะได้เปรียบในเรื่องของสินค้าทุนในการผลิต เทคโนโลยี ข้อมูล และการ</p>	<p>ได้เปรียบในเรื่องของต้นทุนปัจจัยการผลิต และต้นทุนแรงงาน ขนาดและประเภทของกลุ่มลูกค้ารวมไป</p>	<p>ช่วยลดต้นทุนในการทำธุรกรรมทางการตลาด หรือ ต้นทุนการสื่อสารทางการตลาด เป็นการควบคุมการใช้สินค้าและ</p>

โดยอาจจะเป็นตลาดเดิมหรือตลาดใหม่ก็ได้	บริหารจัดการ และการเพิ่มความสามารถในการสร้างกลุ่มลูกค้าที่มีความซื่อสัตย์กับแบรนด์ (Brand Loyalty)	ถึงนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนผู้ลงทุน เช่น การผ่อนปรนข้อกำหนดกฎหมายในการนำเข้า	การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของเจ้าของทุน
Strategic-seeking FDI เป็นการลงทุนในประเทศที่มีองค์ความรู้หรือเทคโนโลยี สิทธิบัตร หรือทรัพย์สินทางปัญญา หรือผู้เชี่ยวชาญทางกลยุทธ์ที่ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันให้กับบริษัท	การลงทุนจะทำให้ประเทศเจ้าของทุน (Home country) และประเทศผู้ได้รับเงินทุน (Host country) ได้รับประโยชน์ร่วมกัน จากความร่วมมือระหว่างสองส่วนจะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ระหว่างสองประเทศสูงมากขึ้น	การลงทุนระหว่างประเทศเนื่องจากเจ้าของเงินทุนต้องการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือสินทรัพย์ในประเทศผู้ได้รับเงินทุน	การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศนี้เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยในการลดความเสี่ยงจากการดำเนินงานได้

บริษัทข้ามชาติ

บริษัทข้ามชาติที่เรียกว่า “ธุรกิจเครือข่าย” ทำให้วัสดุกลายเป็นวัฒนธรรมของเศรษฐกิจระหว่างประเทศและทั่วโลก ซึ่งแปลสัญญาณเป็นสินค้าผ่านความรู้ด้านกระบวนการ (Castells, 1996) การดำรงอยู่ของบริษัทข้ามชาติในระดับหนึ่งถือว่าสามารถแก้ไขปัญหาการผูกขาดท้องถิ่น, การเข้าถึงที่ไม่เพียงพอ, การกระจายที่ไม่ดีและตัวกลางแบบดั้งเดิมที่แข็งแกร่ง อย่างไรก็ตามการดำรงอยู่ของบริษัทข้ามชาติในระบบเศรษฐกิจภายในประเทศจะก่อให้เกิดการแข่งขันกับบริษัทในประเทศ ส่งผล

ต่อบริษัทในประเทศ และการจ้างงานในประเทศ ปัญหานี้อาจนำไปสู่ความยากจนมากกว่าการปรับปรุงเศรษฐกิจในประเทศ(van Tuldar and van der Zwart, 2006)

องค์กรข้ามชาติ (Multinational Enterprises: MNEs) คือองค์กรที่ดำเนินการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและเป็นเจ้าของหรือควบคุมกิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มในมากกว่าหนึ่งประเทศ ใน Dunning & Lundan (2008) หนังสือเล่มนี้ได้ระบุเกณฑ์ 7 ประการของวิสาหกิจข้ามชาติ

1. จำนวนและขนาดของ บริษัท ในเครือข่ายต่างประเทศหรือ บริษัท ร่วมที่เป็นเจ้าของหรือใช้อำนาจควบคุม
2. จำนวนประเทศที่เป็นเจ้าของหรือควบคุมกิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่น เหมือนแร่ พื้นที่เพาะปลูก โรงงาน ร้านขายของ ธนาคาร สำนักงานและโรงแรมในทางใดทางหนึ่ง
3. สัดส่วนของสินทรัพย์ทั่วโลก,ผลประกอบการ,รายได้ หรือการจ้างงานที่คิดโดย บริษัท ในเครือข่ายต่างประเทศ
4. ระดับที่การจัดการหรือความเป็นเจ้าของเป็นสากล
5. ขอบเขตที่กิจกรรมที่มีมูลค่าสูง เช่น การวิจัยและพัฒนา (R&D) ระดับสากล โดยมาตรการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงคุณภาพหรือเชิงลึกของการผลิตจากต่างประเทศ และการมีส่วนร่วมของบริษัทในเครือข่ายต่างประเทศในการเข้าถึงหรือสร้างความรู้ใหม่โดยตรง
6. ขอบเขตและรูปแบบของข้อได้เปรียบเชิงระบบที่เกิดจากการกำกับดูแลและอิทธิพลเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่ในประเทศต่างๆ และ
7. ขอบเขตความรับผิดชอบในการสร้างและการใช้สถาบันและทรัพย์สิน ตลอดจนการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นทางการเงินและการตลาด ได้รับการพัฒนาให้กับบริษัทในเครือข่ายต่างประเทศ” (Dunning & Lundan, 2008; 3)

จากเกณฑ์เหล่านี้สามารถระบุลักษณะสำคัญสามประการของบริษัทข้ามชาติได้ว่า บริษัทข้ามชาติดำเนินธุรกิจในมากกว่าหนึ่งประเทศและประสานการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติมีส่วนร่วมในการควบคุมความเป็นเจ้าของเป็นเจ้าของและจัดการธุรกิจโดยใช้ทรัพยากรในประเทศเจ้าภาพ และธุรกิจของบริษัทข้ามชาติมีการบูรณาการและประสานงานกันเพื่อขยายข้อได้เปรียบเชิงระบบ

บริษัทข้ามชาติมีคุณลักษณะพิเศษของบริษัทที่เกี่ยวข้องในธุรกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะพวกเขาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันสองสิ่ง สิ่งแรกคือบริษัทการค้าระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติทำตัวเหมือนบริษัทการค้าระหว่างประเทศเมื่อการซื้อขายสินค้าและบริการ แต่ธุรกรรมที่แตกต่างกันก่อนหรือหลังการใช้สินทรัพย์ที่เป็นเจ้าของหรือควบคุมในต่างประเทศ ประเภทที่สองคือกิจกรรมในประเทศ บริษัทข้ามชาติมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย นอกจากนี้บริษัทข้ามชาติมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้อย่างน้อยในประเทศอื่น นอกเหนือจากการลงทะเบียนของพวกเขา บริษัทข้ามชาติมีสองคุณสมบัติที่โดดเด่น ประการแรกที่พวกเขาสามารถเข้าถึงจัดระเบียบและประสานงานกิจกรรมที่หลากหลายของมูลค่าเพิ่มข้ามพรมแดนและประการที่สองอย่างน้อยบริษัทข้ามชาติสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมของตลาดผลิตภัณฑ์ข้ามพรมแดน

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเกิดขึ้นเมื่อนักลงทุนที่อยู่ในประเทศหนึ่ง (ประเทศบ้านเกิด) ได้มาซึ่งทรัพยากรและทรัพย์สินในประเทศอื่น (ประเทศเจ้าภาพ) สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับนักลงทุนและเจ้าของสินทรัพย์ โดยทั่วไปนักลงทุนจะอ้างถึง บริษัทแม่และเจ้าของสินทรัพย์คือ บริษัทในเครือหรือบริษัทย่อย การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ประกอบด้วย; ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งองค์กรใหม่หรือขยายองค์กรที่มีอยู่ซึ่งการดำเนินงานอยู่ภายใต้การควบคุมของนักลงทุนต่างชาติ ค่าใช้จ่ายทางการเงินในการซื้อกิจการที่มีอยู่ไม่ว่าจะผ่านการซื้อโดยตรงหรือการซื้อหุ้นและเงินกู้ระยะยาวภายในองค์กร (OECD 2008) . การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศก่อให้เกิดการไหลเวียนของทรัพยากรและมีการผสมผสานระหว่างการเงินระยะยาว เทคโนโลยี การฝึกอบรมความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ และประสบการณ์ทางการตลาด ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศที่กำลังพัฒนา การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศแตกต่างจาก FPI (Foreign Portfolio Investment) โดยการถ่ายโอนการควบคุมและการมีส่วนร่วมโดยตรงในการถ่ายโอนทรัพยากร การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไม่ได้เป็นเพียงการแลกเปลี่ยนความเป็นเจ้าของพื้นที่การลงทุนในประเทศจากผู้อยู่อาศัยในประเทศไปยังผู้อยู่อาศัยในต่างประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการควบคุมการบริหารจัดการจาก บริษัท ในประเทศเจ้าบ้านไปยัง บริษัท ในประเทศบ้านเกิดอีกด้วย การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสามารถเรียกได้ว่าเป็นเงินลงทุนที่ลงทุนเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาผลประโยชน์ที่ยั่งยืนในองค์กรและการใช้สิทธิพลในระดับหนึ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรนั้น ๆ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศถูกกำหนดโดย IMF ว่าเป็นการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระยะยาวซึ่งสะท้อนถึงผลประโยชน์ที่ยั่งยืนของนิติบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจเดียว (นักลงทุนโดยตรง) ในกิจการที่มีถิ่นที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจ นอกเหนือจากของ

นักลงทุน การลงทุนโดยตรงจากการลงทุนโดยตรงประกอบด้วยเงินทุน กำไรจากการลงทุนซ้ำ และ
เงินทุนอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ภายในบริษัท

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีความสำคัญสำหรับทั้งประเทศบ้านเกิด (บริษัทแม่) และ
ประเทศเจ้าภาพ (บริษัทโฮสต์) จากฐานข้อมูลของ UNCTAD (2006) สำหรับประเทศบ้านเกิดมีการ
บรรจบกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างส่วนแบ่งของสต็อกทุนโดยตรงภายนอกของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ
และส่วนแบ่งการส่งออกสินค้าและบริการที่ผลิต ประเทศส่วนใหญ่มองว่าการลงทุนจากต่างประเทศ
โดยตรง เมื่อใดก็ตามที่บริษัทลงทุนแห่งเดียวถูกมองว่าสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือผู้บริหาร
หรือองค์กรของบริษัทข้ามชาติได้อย่างมีนัยสำคัญ

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Shiva S. Makki (2004) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจาก
ต่างประเทศและการค้าต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ: จากประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งได้กล่าวว่าการ
ลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการค้ามักจะถูกมองว่าเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญสำหรับการเติบโตทาง
เศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนา การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นตัวการที่สำคัญของการ
ถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้วไปยัง ประเทศกำลังพัฒนา การลงทุนโดยตรงจาก
ต่างประเทศยังช่วยกระตุ้นการลงทุนในประเทศและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาต้นทุนแรงงาน
และสถาบันในประเทศเจ้าบ้าน การค้าระหว่างประเทศเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นเครื่องมือของการเติบโต
ทางเศรษฐกิจ เกิดเป็นความสะดวกในการผลิตสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการ
เปลี่ยนการผลิตไปยังประเทศที่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการผลิตของพวกเขาการวิเคราะห์
ของเราใช้ข้อมูลภาคตัดขวางของกลุ่มตัวอย่างจาก 66 ประเทศที่กำลังพัฒนามากกว่าสามทศวรรษ
บ่งชี้ว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการค้ามีส่วนสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในการ
พัฒนาประเทศ เราแสดงให้เห็นว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับการค้า
และกระตุ้นการลงทุนในประเทศ นโยบายเศรษฐกิจมหภาคและความมั่นคงของสถาบันเป็นเงื่อนไขที่
จำเป็นสำหรับการเติบโตจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ อย่างเห็นได้ชัดเพิ่มขึ้น ผลลัพธ์ของ
เราบ่งบอกว่าการลดอัตราเงินเฟ้อ อัตราภาษี และการบริโภคภาครัฐจะลดลง ส่งเสริมการเติบโตทาง
เศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนา

จากงานศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสร้างผลลัพธ์เชิงบวกในด้านของการเติบโตของเศรษฐกิจ การพัฒนาต้นทุนแรงงาน และนอกจากนั้นยังสามารถทำให้เกิดความมั่นคงของสถาบันภายในประเทศเจ้าบ้าน เนื่องจากสามารถลดอัตราเงินเฟ้อ อัตราภาษี และลดการบริการของภาครัฐอีกด้วย

Anna Ek (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษา ประเทศจีน : ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนในช่วงปี กรอบ 2546-2537 แนวคิดแสดงให้เห็นว่าการลงทุนโดยตรงที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีเทคโนโลยีใหม่ๆที่ถูกถ่ายโอนจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งและด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลผลิตและGDP เพิ่มขึ้นในประเทศเจ้าบ้าน ซึ่งผลลัพธ์ของการศึกษาจะขึ้นอยู่กับข้อมูลทุติยภูมิจำนวน 30 ภูมิภาคที่แตกต่างกันในประเทศจีน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงบวก แต่ไม่มีนัยสำคัญของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในสัดส่วนของGDP โดยใช้สมการการถดถอยจากข้อมูลการไหลเข้าของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด ภูมิภาคจะ 4 ภูมิภาค แม้ว่า 30มีการไหลเข้าของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ แต่ก็ยังแสดงผลบวกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และนอกจากนี้ผลลัพธ์ยังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ %6 จากผลงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทำให้เกิดการถ่ายโอนซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆหรือที่เรียกว่า Technology spillover และมีผลทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเจ้าบ้านอีกด้วย

Björn Jindra & Matija Rojec (2014) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การรั่วไหลของความรู้จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการวางตำแหน่งของ กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก CEECs ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงระดับโลกด้านการผลิตและนวัตกรรม – ในมุมมองด้านนโยบาย ซึ่งระบุว่านโยบายการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศช่วยจัดตำแหน่งเศรษฐกิจของประเทศในยุโรปตะวันออกกลางในด้านการผลิตและการถ่ายโอนนวัตกรรม ในการวิจัยและพัฒนาประเทศในยุโรปตะวันออกกลางดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศได้สำเร็จ อย่างไรก็ตามยังมีความแตกต่างระหว่างเทคโนโลยีในประเทศและต่างประเทศพอสมควร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายของบริษัทในเครื่องต่างประเทศ แต่จุดอ่อนที่สำคัญที่สุดประสิทธิภาพและการบริหารจัดการระบบนวัตกรรมในประเทศ ตลอดจนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและนโยบายสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษานี้ได้ทบทวนเกี่ยวกับนโยบายที่มีอยู่เช่น การเชื่อมโยง

ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาความสามารถในการติดต่อทางด้านเทคนิค นโยบายด้านการฝึกอบรมและแรงจูงใจด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเชื่อว่าการเน้นเกี่ยวกับนโยบายเทคโนโลยีเหล่านี้ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มศักยภาพของการรื้อไหลของเทคโนโลยีของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ แต่ยังช่วยดูดซับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศความสามารถของธุรกิจในประเทศ ในอนาคตคาดว่า จะเกิดการประสานงานที่ดีขึ้นของนโยบายการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการพัฒนานวัตกรรมและเครื่องมือนโยบายระดับภูมิภาค ในสถานการณ์เช่นนี้กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้เกิดการรื้อไหลของความรู้ไปทั่วได้

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่า การรื้อไหลของความรู้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี ด้านนวัตกรรม หรือรวมไปถึงความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถส่งผลเชิงบวกต่อประเทศเจ้าบ้าน แต่หากประเทศเจ้าบ้านพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับช่องว่างทางความรู้ที่สูงมาก อาจจะเป็นปัญหาทำให้เกิดการรื้อไหลทางความรู้ได้ต่ำลง ดังนั้นจึงควรได้รับการฝึกอบรมและทำการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น

Sabina Silajdzic (2015) การรื้อไหลของความรู้ ความสามารถในการดูดซับและผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ: หลักฐานจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ในบทความนี้เราใช้การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ เพื่อหาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยใช้การวัดผลการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เชื่อถือได้มากขึ้นในขณะเดียวกันก็อธิบายถึงลักษณะของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการรื้อไหลของความรู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงการหาความสำคัญของความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยรวมแล้วผลการวิเคราะห์ดูเหมือนจะสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีส่วนช่วยในการเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ผ่านการรื้อไหลของความรู้และการพัฒนาเทคโนโลยีที่สูงขึ้นโดยรัฐบาลและค่าใช้จ่ายด้าน R&D ของธุรกิจมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการเติบโตที่ดีขึ้น โดยเป็นวิธีการหลักที่เราวัดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในการวิเคราะห์นี้ (เช่น ส่วนแบ่งของการลงทุนโดยตรงในการผลิตมูลค่าเพิ่มขึ้นต้น) และในมุมมองของกรอบการทำงานแบบบูรณาการที่เราศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลกระทบเชิงบวกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการแสวงหาความรู้และการแสวงหาประสิทธิภาพ

จากการศึกษาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยขอสรุปว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั้นมีผลทำให้เกิด การเติบโตของเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลมาจากการรั่วไหลของความรู้ ความสามารถทางเทคโนโลยีและ นวัตกรรมต่างๆ ที่รั่วไหลไปสู่ประเทศเจ้าบ้าน และได้รับการวิจัยและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและมีผลต่อ ประสิทธิภาพที่ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

Lin Zhang (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของ การรั่วไหลของความรู้ (Knowledge leakage) จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ต่อความสามารถในการผลิตและประสิทธิภาพของ กิจกรรมการวิจัยในประเทศจีน ซึ่งในขณะที่จีนกำลังมุ่งสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การศึกษานี้นำเสนอข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ สำหรับการกำหนดนโยบายและนักลงทุน เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการลงทุนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยมุ่งเน้นที่การเพิ่มผลผลิตและการ เปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการรั่วไหลของเงินลงทุนต่างประเทศส่งผลดี ต่อผลการดำเนินงานวิจัยโดยรวม อย่างไรก็ตามผลกระทบด้านการผลิตแตกต่างกันไปตามภูมิภาค การวิเคราะห์ของการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าการกระจายการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพเชิงนวัตกรรมให้น้อยลงในจังหวัดที่มีการ ลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจำนวนมาก นโยบายนวัตกรรมในอนาคตควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการ ลงทุนเนื่องจากมีนวัตกรรมที่น่าสนใจและปรับนโยบายเสริมสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อลดความไร้ประสิทธิภาพและผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดจากการรั่วไหลของความรู้ ความร่วมมือ ของรัฐบาลระหว่างจังหวัดเป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ไขปัญหาการกระจายการลงทุนโดยตรงจาก ต่างประเทศที่ไม่สม่ำเสมอและปรับปรุงประสิทธิภาพเชิงนวัตกรรมในทั้งภูมิภาคที่ยากจนและการ ลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

จากงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยขอสรุปว่า การรั่วไหลของความรู้จากการลงทุนโดยตรงจาก ต่างประเทศนั้น มีผลทำให้มีกำลังการผลิตและประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากความรู้ด้านนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดผลกระทบเชิงลบ อย่างเช่น ข้อผิดพลาดในการผลิต และช่วยให้ความรู้กระจายไปทั่วภูมิภาคอีกด้วย

Veasna Kheng & Sizhong Sun (2017) ได้ทำการศึกษาเชิงทฤษฎีซึ่งแสดงให้เห็นว่ามี ความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างต้นทุนแรงงานและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) อย่างไรก็ตามมีการศึกษาไม่มากที่ได้รับการยืนยันความสัมพันธ์ของต้นทุนแรงงานและการลงทุนโดยตรงจาก ต่างประเทศนี้ได้ การศึกษานี้ใช้ข้อมูลระดับประเทศของประเทศที่กำลังพัฒนาจำนวน ประเทศ 55

2523.ศ.ในช่วงปีพ-ทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงและต้นทุนแรงงาน 2554 โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยสมการ และการประเมินผล เผยให้เห็นสาเหตุสองอย่างที่สำคัญระหว่างต้นทุนแรงงานและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและนโยบายการพัฒนาต้นทุนแรงงานต้องมาควบคู่กัน แบบจำลองการเติบโตทางเศรษฐกิจ อาจไม่ได้ส่งผลสำเร็จกับทุกประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศบราซิลและจีน แต่จะให้ความสนใจกับการพัฒนาต้นทุนแรงงาน ด้วยการใช้จ่ายด้านการศึกษาและการฝึกอบรมแรงงาน

จากงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั้น มีผลต่อการพัฒนาต้นทุนมนุษย์ในประเทศที่กำลังพัฒนาและมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนานั้นๆ

Trang Thi-Huyen Dinh (2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้นและระยะยาวโดยการใช้ข้อมูลจากประเทศที่กำลังพัฒนา พบว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอาจมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในช่วงห้าสิบปีที่ผ่านมา มีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องน้อยมากที่ได้รับการยืนยันผลกระทบระยะสั้นและระยะยาวต่อการพัฒนาประเทศและประเทศที่มีตลาดเกิดใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาของความวุ่นวายทางเศรษฐกิจ รวมทั้งวิกฤตการเงินโลก งานศึกษานี้นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบระยะสั้นและระยะยาวของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงปี 2000-2014 ทางมิติต่างๆ เช่น การทดสอบ panel based unit root การทดสอบของอันเซน , Vector Error Correction Model (VECM) และ FMOLS เพื่อให้ผลการวิจัยมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การลงทุนโดยตรงจะช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว แม้ว่ามันจะมีผลกระทบในระยะสั้นสำหรับประเทศในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคอื่น ๆ ก็ยังมีบทบาทสำคัญในการอธิบายการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้เช่นกัน ปริมาณเงินมีผลในเชิงบวกต่อการเจริญเติบโตในระยะสั้น ในขณะที่สินเชื่อบริการของภาคเอกชนมีผลกระทบเชิงลบในระยะสั้น นอกจากนี้การเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวนั้นถูกขับเคลื่อนด้วยปริมาณเงิน ต้นทุนแรงงาน ในประเทศทั้งหมด การลงทุนและสินเชื่อภายในประเทศสำหรับภาคเอกชน

จากงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนา ในระยะสั้นอาจเกิดผลเสียต่อภาคเอกชน แต่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศก็มีผลในการขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนานั้นเติบโตขึ้นในระยะยาว

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบข้อมูลช่วงยาว (Panel data / Longitudinal data) โดยใช้ข้อมูลของบริษัทข้ามชาติ (MNEs) ใน 18 อุตสาหกรรมตั้งแต่ปี 2001-2009³ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพของแรงงานกับการลงทุนระหว่างประเทศในประเทศไทย การใช้ข้อมูลช่วงยาวนี้มีข้อดีในการใช้อธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากร ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรอธิบายตัวแปรหุ่น (Dummy variable) มาช่วยในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ศึกษา โดยตัวแปรหุ่น คือตัวแปรที่ถูกกำหนดค่าไว้ให้มี 2 ค่า คือ 0 และ 1 การใช้ตัวแปรอธิบายแบบตัวแปรหุ่นนี้สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาได้ โดยทำการแปลงข้อมูลที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะของตัวแปรให้กลายเป็นตัวเลข 0 และ 1 และหาความสัมพันธ์เชิงถดถอยระหว่างตัวแปรอธิบายกับตัวแปรตามได้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

สมการที่ใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ ต้องการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพของแรงงานกับการใช้ปัจจัยการผลิตและลักษณะของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยช่วงระหว่างปี 2001 – 2009 โดยใช้การวิเคราะห์แบบสมการถดถอย (Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว จากทฤษฎีการผลิต เราสามารถอธิบายการเกิดขึ้นผลผลิต (Output) ได้โดยอาศัย Cobb-Douglas production function ที่แสดงให้เห็นว่า ผลผลิตนั้นเกิดการใช้ปัจจัยการผลิตสามประการหลัก คือ แรงงาน สินค้าทุน และเทคโนโลยี สามารถแสดงได้ในรูปของสมการดังนี้

$$Y_{it} = f(L_{it}, K_{it}, T_{it}) \quad (1)$$

จากสมการที่ (1) กำหนดให้ Y คือผลผลิต L คือแรงงานที่ใช้ในการผลิต K คือสินค้านทุน และ T คือเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต เมื่อมีการเพิ่มจำนวนของแรงงาน สินค้านทุน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการ

³ เนื่องจากมีข้อจำกัดของการเข้าถึงข้อมูลระดับหน่วยงาน ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลที่มีอยู่ตั้งแต่ปี 2001-2009 แทน

ผลิตจะทำให้ผลผลิตมีจำนวนเพิ่มขึ้นได้ งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพการผลิต (Productivity) ที่ใช้วัดประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตที่เปลี่ยนปัจจัยการผลิต เช่น แรงงานหรือสินค้านำเข้า ให้เป็นสินค้าและบริการ ถือเป็น การวัดความสามารถในการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตให้คุ้มค่า ในงานศึกษาของ Ramstatters (2004) และงานศึกษาอื่นๆจะใช้ Cobb-Douglas production function เขียนเป็นรูปแบบของ log-linear ในการวัดผลิตภาพของหน่วยการผลิตนี้ๆ และ Translog function ได้ถูกนำมาใช้เพื่อกำหนดให้ผลจากเทคโนโลยีในฟังก์ชันการผลิตนั้นคงที่

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้มูลค่าเพิ่มของผลผลิต (Value-added) ในการวัดผลิตภาพของการผลิตในแต่ละอุตสาหกรรม ใช้จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตใน 1 ชั่วโมงเป็นตัวแปรอธิบายปัจจัยการผลิตด้านแรงงานและใช้จำนวนรวมสินค้านำเข้า (Gross fixed capital) ที่ใช้ในการผลิต 1 ชั่วโมงเป็นตัวแปรอธิบายปัจจัยการผลิตด้านสินค้านำเข้า โดยมูลค่าเพิ่มของผลผลิตนั้นสามารถวัดได้จากผลผลิตของแรงงาน 1 คนใน 1 ชั่วโมงการทำงาน และระดับเงินทุนหรือสินค้านำเข้าที่ใช้ในการผลิต และการใช้ Translog function จะกำหนดให้ปัจจัยทางเทคโนโลยีมีค่าคงที่ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นจึงไม่ได้รวมตัวแปรที่อธิบายถึงปัจจัยด้านเทคโนโลยีไว้ในสมการด้วย แต่หากวัดมูลค่าเพิ่มของผลผลิตด้วยวิธีนี้จะทำให้เกิดการทดแทนกันระหว่างการใช้ปัจจัยการผลิตทั้ง 2 ส่วน จึงได้มีการใส่ตัวแปรหุ่นเพื่ออธิบายลักษณะของ MNEs ในแต่ละอุตสาหกรรมว่ามีผลต่อมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมดังกล่าวหรือไม่ จากงานศึกษาของ Gorg et al. (2008) ที่ศึกษาผลที่เกิดจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจากประเทศเยอรมนีที่มาลงทุนในประเทศอินเดีย Gorg et al. ได้ใช้สัดส่วนความเป็นเจ้าของบริษัท (Share of ownership) ระหว่างการลงทุนจากภายในประเทศและการลงทุนจากเยอรมนี ลักษณะการลงทุนแบบเริ่มต้นใหม่ (greenfield investment) หรือการลงทุนแบบควบรวมกิจการ (Merger and Acquisition) เป็นตัวแปรที่ใช้แสดงลักษณะที่แตกต่างกันของบรรษัทข้ามชาติจากประเทศเยอรมนีที่มีผลต่อเศรษฐกิจในอินเดีย และผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างกันของบรรษัทต่างชาติทำให้ผลของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั้นแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มตัวแปรที่ศึกษาคุณลักษณะของบรรษัทข้ามชาติในการวิเคราะห์ด้วย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน 13 อุตสาหกรรมหลักของไทย โดยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่นำมาวิเคราะห์นั้น เป็นเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment Inflow) จาก 4 กลุ่มเศรษฐกิจหลักที่มีการลงทุนในประเทศไทยสูงสุดในช่วงปี 2001-2009 คือ ประเทศญี่ปุ่น สหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศจีน ตามลำดับ โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้อธิบายไว้ในตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1: คำอธิบายตัวแปร

ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร
$\log(v\_hw_{it})$	เป็นตัวแปรตามของงานวิจัย ใช้แทนมูลค่าเพิ่มต่อชั่วโมงการทำงานของอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่ออธิบายถึงผลผลิตที่ได้ในแต่ละอุตสาหกรรม เป็นตัวชี้วัดผลิตภาพแรงงานในอุตสาหกรรมนั้น
$\log(emp\_hw_{it})$	จำนวนแรงงานที่ใช้ต่อชั่วโมงในแต่ละการผลิตของแต่ละอุตสาหกรรม ที่ถือว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิต
$\log(gfc\_hw_{it})$	จำนวนสินค้าทุน (เช่น เครื่องจักร วัตถุดิบ) ที่ใช้ต่อชั่วโมงในแต่ละการผลิตของแต่ละอุตสาหกรรม ซึ่งก็เป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิตเช่นเดียวกัน
$dfmj_{it}$	ตัวแปรหุ่นที่ใช้วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วน MNEs ที่ลงทุนจากต่างประเทศสูงกว่า 50% ของเงินลงทุนทั้งหมด โดยกำหนดให้ $dfmj_{it} = 1$ ถ้าอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนการลงทุนของ MNEs หรือมีความเป็นเจ้าของจากต่างประเทศมากกว่า 50% และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
$dfmn_{it}$	ตัวแปรหุ่นที่ใช้วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของการลงทุนของ MNEs จากต่างประเทศต่ำกว่า 50% ของเงินลงทุนทั้งหมด โดยกำหนดให้ $dfmj_{it} = 1$ ถ้าอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนการลงทุนหรือความเป็นเจ้าของจากต่างประเทศต่ำกว่า 50% และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
$dboi_{it}$	ตัวแปรหุ่นที่ใช้วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่ได้รับการสนับสนุนการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

	(BOI) โดยกำหนดให้ $dboi_{it} = 1$ ถ้าอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการลงทุนมากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
dlg_{it}	ตัวแปรหุ่นที่ใช้วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่มีการลงทุนขนาดใหญ่ โดยกำหนดให้ $dlg_{it} = 1$ ถ้าอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่มีการลงทุนมากกว่าหรือเท่ากับ 250 ล้านบาทมากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
$dexp_{it}$	ตัวแปรหุ่นที่ใช้วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่มีการลงทุนเพื่อการส่งออก โดยกำหนดให้ $dexp_{it} = 1$ ถ้าอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่มีการลงทุนเพื่อการส่งออกมากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
$dnew_{it}$	ตัวแปรหุ่นที่ใช้วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่ลงทุนในโครงการใหม่ โดยกำหนดให้ $dnew_{it} = 1$ ถ้าอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่มีการลงทุนเป็นการลงทุนใหม่มากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
$dexpand_{it}$	ตัวแปรหุ่นที่ใช้วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่ลงทุนเพิ่มในโครงการเดิม โดยกำหนดให้ $dexpand_{it} = 1$ ถ้าอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่มีการลงทุนเป็นการลงทุนเพิ่มเติมในโครงการเดิมมากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
djp_{it}	ตัวแปรหุ่นที่วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่มาจากประเทศญี่ปุ่น โดยกำหนดให้ $djp_{it} = 1$ เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่มาจากประเทศญี่ปุ่นมากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
deu_{it}	ตัวแปรหุ่นที่วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่มาจากประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป โดยกำหนดให้ $deu_{it} = 1$ เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่มาจากสหภาพยุโรปมากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี

dus_{it}	ตัวแปรหุ่นที่วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดให้ $dus_{it} = 1$ เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกามากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี
dcn_{it}	ตัวแปรหุ่นที่วัดคุณลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของ MNEs ที่มาจากประเทศจีน โดยกำหนดให้ $dcn_{it} = 1$ เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนของ MNEs ที่มาจากประเทศจีนมากกว่า 50% ของ MNEs ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น และเท่ากับ 0 หากเป็นอีกกรณี

ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลแบบช่วงยาว (Panel Data) ของบริษัทต่างชาติที่อยู่ในอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทย 19 อุตสาหกรรม ($i = 1,2,3,\dots, i$ เมื่อ $i = 19$) ในระหว่างช่วงปี 2001 ถึงปี 2009 ($t = 1,2,3,\dots, t$ เมื่อ $t = 9$) โดยการใช้ข้อมูลแบบช่วงยาวนี้จะสามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากรที่เราต้องการศึกษาได้ เช่น ต้องการศึกษาลักษณะของบริษัทที่มีความแตกต่างกันในแต่ละอุตสาหกรรม เป็นต้น และวิธีการที่สะดวกที่สุดในการศึกษาลักษณะความแตกต่างที่เป็นข้อมูลแบบข้อความหรือข้อมูลเชิงคุณภาพของกลุ่มประชากรคือการใช้ตัวแปรหุ่นในการแปลงค่าของลักษณะต่างๆ ให้กลายเป็นข้อมูลตัวเลขเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

สมมติฐานงานวิจัย

ตัวแปรอธิบาย (Explanatory variable) EMP_{it} แสดงถึงจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้าในอุตสาหกรรม i ในช่วงเวลา t และ GFC_{it} แสดงถึงมูลค่าของสินทรัพย์คงที่ (fixed capital) เป็นตัวแปรแสดงการใช้สินทรัพย์ในการผลิตสินค้าในแต่ละอุตสาหกรรม สองตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ส่วนตัวแปรหุ่นในสมการนี้ใช้วัดลักษณะของบริษัทต่างชาติ (MNEs) ที่อยู่ในอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศไทย อุตสาหกรรมที่มี MNEs ลงทุนในโครงการและมีความเป็นเจ้าของจากต่างชาติสูงถูกแทนด้วยตัวแปร $dfmj_{it}$ มีค่าเท่ากับ 1 หากอุตสาหกรรมนั้นมี MNEs ลงทุนในโครงการมากกว่า 50% ส่วนตัวแปร $dmfj_{it}$ นั้นใช้วัดความเป็นเจ้าของจากต่างชาติน้อย จะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีความเป็นเจ้าของจากต่างชาติน้อยกว่า 50% และมีการตั้งสมมติฐานว่าความเป็นเจ้าของจากต่างชาติ (MNEs ลงทุนมากกว่า 50%) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิต กล่าวคือหากอุตสาหกรรมนั้นมีโครงการการลงทุนที่มีความเป็น

เจ้าของจากต่างประเทศมากจะทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตมีค่าสูงขึ้น ตัวแปรหุ่น $dboi_{it}$ แสดงให้เห็นถึงอุตสาหกรรมที่ MNEs ที่มาลงทุนได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการลงทุนของประเทศไทย (BOI) โดยกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมี MNEs ลงทุนในโครงการที่รับการสนับสนุนโดย BOI มากกว่า 50% และคาดการณ์ว่าอุตสาหกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวจะมีมูลค่าเพิ่มของผลผลิตสูงกว่าอุตสาหกรรมอื่น นอกเหนือไปจากนั้น ขนาดของ MNEs ที่ลงทุนในโครงการในแต่ละอุตสาหกรรมยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่มของผลผลิตจึงมีการใส่ตัวแปร dls_{it} โดยกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 หากอุตสาหกรรมนั้นมีโครงการลงทุนที่ MNEs มีเงินลงทุนจดทะเบียนมากกว่า 5,000,000 บาทมากกว่า 50% ของโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมนั้น อีกหนึ่งปัจจัยที่ต้องการเปรียบเทียบคือลักษณะการลงทุนของ MNEs โดยกำหนดให้ $dnew_{it}$ ให้มีค่าเท่ากับ 1 เป็นอุตสาหกรรมที่มีโครงการลงทุนเป็นโครงการใหม่มากกว่า 50% และ $dexpand_{it}$ เป็นการลงทุนในโครงการที่มีอยู่แล้วเพื่อทำการขยายหรือปรับสภาพมากกว่า 50% ทั้งหมดนี้มีการคาดการณ์ว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตที่ได้จากอุตสาหกรรม ยกเว้นหนึ่งตัวแปรคือ $dexp_{it}$ ที่ให้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมีการลงทุนของ MNEs ในโครงการที่มีการส่งออก (Export-oriented FDI) มากกว่า 50% ของโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมทั้งหมดที่คาดการณ์ว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในอุตสาหกรรมไทย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาผลจากการลงทุนระหว่างประเทศที่มีต่อการก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบรรษัทข้ามชาติ (MNEs) ที่ลงทุนในประเทศไทยและมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมต่างๆ ภายใต้สมมติฐานที่ว่า มูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการของเศรษฐกิจนั้น ซึ่งถือเป็นภาพสะท้อนของความสามารถในการก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางของประเทศไทยได้

สมการ (Model specification) ที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ดัดแปลงมาจากงานศึกษาของ Ramstetters (2004) ที่ศึกษาผลกระทบของ MNEs ต่ออุตสาหกรรมไทยในปี ค.ศ. 1996, 1998 และ 2000 โดยสมการที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่พัฒนามาจากสมการการผลิต (Production function) ที่อธิบายว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้นในหน่วยการผลิตหนึ่งๆ เกิดจากการนำปัจจัยการผลิตที่ประกอบไปด้วยสินทรัพย์ (Capital goods) แรงงาน (Labours) และเทคโนโลยีการผลิต (Technology) เข้าสู่กระบวนการผลิตเพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย ซึ่งสมการที่ใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพของแรงงานกับการใช้ปัจจัยการผลิตและลักษณะของบรรษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยช่วงระหว่างปี 2001 – 2009 โดยใช้การวิเคราะห์แบบสมการถดถอย (Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว ถึงแม้ว่างานศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบรรษัทข้ามชาติและผลิตภาพของแรงงานจะถูกศึกษาในระดับบริษัท แต่เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลในระดับบริษัทมีอยู่อย่างจำกัด ทางผู้วิจัยได้มีการดัดแปลงสมการตามความเหมาะสมของข้อมูลที่มีอยู่โดยปรับเปลี่ยนข้อมูลให้เป็นข้อมูลระดับอุตสาหกรรมแทนงานศึกษาชิ้นนี้ได้จำแนกลักษณะของบรรษัทต่างชาติที่มาลงทุนในอุตสาหกรรมต่างๆ ออกตามสัดส่วนของความเป็นเจ้าของ (Ownership) ของต่างประเทศในแต่ละโครงการ ขนาดของโครงการลงทุน สัดส่วนของมูลค่าส่งออกผลผลิตของโครงการเพื่อวัดลักษณะของการลงทุนว่าเป็นการลงทุนเพื่อการส่งออก (Export-oriented FDI) หรือการลงทุนเพื่อขยายตลาดภายในประเทศ (Import-substituted FDI) บรรษัทต่างชาติที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการลงทุนของประเทศไทย (BOI) และประเทศที่มาลงทุน

สมการที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นดังนี้

$$\ln\left(\frac{V}{HW}\right)_{it} = a_0 + a_1 \left[\ln\left(\frac{EMP}{HW}\right)_{it}\right] + a_2 \left[\ln\left(\frac{GFC}{HW}\right)_{it}\right] + a_3(Dfmj)_{it} + a_4(Dfmn)_{it} + a_5(Dboi)_{it} + a_6(Dlg)_{it} + a_7(Dexp)_{it} + a_8(Dnew)_{it} + a_9(Dexpand)_{it} + a_{10}(Dexp\_Dfmj)_{it} + a_{11}(Dfjp)_{it} + a_{12}(Dfeu)_{it} + a_{13}(Dfus)_{it} + a_{14}(Dfchn)_{it} + \varepsilon_{it}$$

สมการข้างต้นนี้ กำหนดให้ตัวแปร V_{it} เป็นมูลค่าของเพิ่มผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมนั้น และ HW_{it} เป็นจำนวนชั่วโมงในการผลิตสินค้าและบริการในอุตสาหกรรม i (เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, 18$) จากปี 2001 ถึง 2009 และตัวแปรอธิบาย (Explanatory variable) มี EMP_{it} เป็นจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้าในอุตสาหกรรม i ในช่วงเวลา t และ GFC_{it} ซึ่งเป็นมูลค่าของสินทรัพย์คงที่ (fixed capital) เป็นตัวแปรแสดงการใช้สินทรัพย์ในการผลิตสินค้าในแต่ละอุตสาหกรรม ตัวแปรหุ่นในสมการนี้ใช้วัดลักษณะของบริษัทต่างชาติ (MNEs) ที่อยู่ในอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศไทย อุตสาหกรรมที่มี MNEs ลงทุนในโครงการและมีความเป็นเจ้าของจากต่างชาติสูงถูกแทนด้วยตัวแปร $dfmj_{it}$ มีค่าเท่ากับ 1 หากอุตสาหกรรมนั้นมี MNEs ลงทุนในโครงการมากกว่า 50% ส่วนตัวแปร $dmfjn_{it}$ นั้นใช้วัดความเป็นเจ้าของจากต่างชาติน้อย จะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีความเป็นเจ้าของจากต่างชาติน้อยกว่า 50% และมีการตั้งสมมติฐานว่าความเป็นเจ้าของจากต่างชาติ (MNEs ลงทุนมากกว่า 50%) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิต กล่าวคือหากอุตสาหกรรมนั้นมีโครงการการลงทุนที่มีความเป็นเจ้าของจากต่างประเทศมากจะทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตมีค่าสูงขึ้น ตัวแปรหุ่น $dboi_{it}$ แสดงให้เห็นถึงอุตสาหกรรมที่ MNEs ที่มาลงทุนได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการลงทุนของประเทศไทย (BOI) โดยกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมี MNEs ลงทุนในโครงการที่รับการสนับสนุนโดย BOI มากกว่า 50% และคาดการณ์ว่าอุตสาหกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวจะมีมูลค่าเพิ่มของผลผลิตสูงกว่าอุตสาหกรรมอื่น นอกเหนือไปจากนั้น ขนาดของ MNEs ที่ลงทุนในโครงการในแต่ละอุตสาหกรรมยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่มของผลผลิต จึงมีการใส่ตัวแปร dlg_{it} โดยกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 หากอุตสาหกรรมนั้นมีโครงการลงทุนที่ MNEs มีเงินลงทุนจดทะเบียนมากกว่า 5,000,000 บาทมากกว่า 50% ของโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมนั้น อีกหนึ่งตัวแปรคือ $dexp_{it}$ ที่ให้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมีการลงทุนของ MNEs ในโครงการที่มีการส่งออก (Export-oriented FDI) มากกว่า 50% ของโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมทั้งหมด อีก

หนึ่งปัจจัยที่ต้องการเปรียบเทียบคือลักษณะการลงทุนของ MNEs โดยกำหนดให้ $dnew_{it}$ ให้มีค่าเท่ากับ 1 เป็นอุตสาหกรรมที่มีโครงการลงทุนเป็นโครงการใหม่มากกว่า 50% และ $dexpand_{it}$ เป็นการลงทุนในโครงการที่มีอยู่แล้วเพื่อทำการขยายหรือปรับสภาพมากกว่า 50%

ทางผู้วิจัยได้เพิ่มการศึกษาความแตกต่างของแหล่งที่มาของการลงทุนด้วยการใช้ตัวแปรหุ่นวัดความแตกต่างของประเทศที่มาลงทุนในโครงการต่างๆ ในอุตสาหกรรม งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาผลของการลงทุนโดยตรงจาก 4 ประเทศที่มีมูลค่าสูงที่สุดในประเทศไทยในช่วงปี 2010 คือ ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศจีน จึงได้มีการกำหนดตัวแปรหุ่นแทนประเทศทั้ง 4 โดยกำหนดให้ $dfjp_{it} = 1$ เมื่อ MNEs ที่ลงทุนในโครงการในอุตสาหกรรม i มาจากประเทศญี่ปุ่นมากกว่า 50% และ $dfeu_{it} = 1$ เมื่อ MNEs ที่ลงทุนในโครงการในอุตสาหกรรม i มาจากสหภาพยุโรปมากกว่า 50%, $dfus_{it} = 1$ เมื่อ MNEs ที่ลงทุนในโครงการในอุตสาหกรรม i มาจากประเทศสหรัฐอเมริกามากกว่า 50% และ $dfchn_{it} = 1$ ถ้า MNEs ที่ลงทุนในโครงการในอุตสาหกรรม i มาจากประเทศจีนมากกว่า 50%

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นทางผู้วิจัยใช้วิธี Random effect (RE) และ Fixed effect (FE) model เพื่อศึกษาลักษณะของแต่ละกลุ่มข้อมูลว่ามีผลต่อตัวแปรตามอย่างไรบ้าง โดยการใช้ Fixed effect model (FE) นั้นมีข้อสมมติว่า individual effects จะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบายที่อยู่ในสมการวิเคราะห์ได้ และความแตกต่างระหว่างชุดข้อมูลจะถูกกำหนดไว้ให้คงที่ การศึกษาข้อมูลช่วงยาวนี้ ตัวแปรตามจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาเนื่องจากตัวแปรอธิบายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาด้วยเช่นกัน (Time Fixed-effect) และยังมีเปลี่ยนแปลงไปตามความแตกต่างของกลุ่มข้อมูลด้วยเช่นกัน (Entity Fixed-effect) จากการรวมตัวกันของทั้ง Entity- และ Time- Fixed-effect ข้อได้เปรียบของ Fixed-effect นี้จะสามารถจำกัดความเอนเอียงอันเนื่องมาจากการละเลยตัวแปรที่ไม่สามารถสังเกตได้ ซึ่งแตกต่างกับการวิเคราะห์แบบ Random effects ที่มีแนวคิดที่ว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้อมูลจะต้องเป็นแบบสุ่มและไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบายหรือตัวแปร x ที่ใส่ในแบบจำลอง การใช้ Random effect จะสามารถประมาณผลของตัวแปรที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาแต่มีผลต่อตัวแปร Y ได้ การเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งในการวิเคราะห์สามารถใช้ Hausman test ในการตัดสินใจเลือกได้ระหว่าง FE และ RE model.

ผลการวิเคราะห์

งานวิจัยนี้ ต้องการศึกษาค่าผลของลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนจาก MNEs ต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของอุตสาหกรรมจาก MNEs และมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในอุตสาหกรรม จากวิเคราะห์ด้วยวิธี Fixed effect และ Random effect ได้ผลดังตารางนี้

ตารางที่ 4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของ MNEs และมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในอุตสาหกรรม 18 แห่งในปี 2001-2009 โดยวิธีของ Fixed – effect และ Random effect

Variables	Log of value-added (Random Effects)	Log of value-added (Fixed Effects)
Constant	1.895 (1.878)	-2.766 (3.326)
Log of Employee used per hour	0.411*** (0.146)	- 0.0578 (0.764)
Log of GFC used per hour	0.259 (0.191)	0.834** (0.397)
Major Foreign capital	0.511*** (0.164)	0.420** (0.168)
Minor Foreign capital	0.247** (0.117)	0.241** (0.117)
Investment Promotion	-0.182	-0.103

	(0.120)	(0.123)
Large MNEs	0.125 (0.116)	0.101 (0.116)
Export Orientation	-0.402*** (0.103)	-0.345*** (0.111)
New Investment	0.499*** (0.157)	0.490*** (0.161)
Expand Investment	0.306*** (0.117)	0.283** (0.121)
Observations	93	93
R-squared		0.736
Number of industry sector	13	13

Note: Standard errors in parentheses and ***, **, and * represents statistically significant at the 1, 5 and 10 per cent level

ผลการศึกษาพบว่า จากการใช้แบบจำลองแล้ว Fixed effects อัตราการเปลี่ยนแปลงของ Gross fixed capital ที่ใช้วัดการใช้สินค้าทุนในการผลิต การมี MNEs ที่ลงทุนในโครงการลงทุนแต่ละอุตสาหกรรม ทั้งที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรม กล่าวคือ หากตัวแปรแต่ละตัวมีการปรับตัวสูงขึ้นจะทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกันเมื่อตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ เช่นเดียวกันกับการมี MNEs ที่ลงทุนในโครงการลงทุนทั้งในแบบที่เป็นการลงทุนใหม่และการลงทุนเพื่อขยายกิจการก็ส่งผลบวกกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกัน มีเพียงการมี MNEs ที่ลงทุนในโครงการที่เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกที่มีความสัมพันธ์แบบแปรผกผันกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ตารางที่ 4.2 ได้มีการเพิ่มตัวแปรที่บ่งชี้ถึงที่มาของเงินลงทุนเพิ่มเติม โดยผลการวิเคราะห์ออกมาเป็นดังนี้

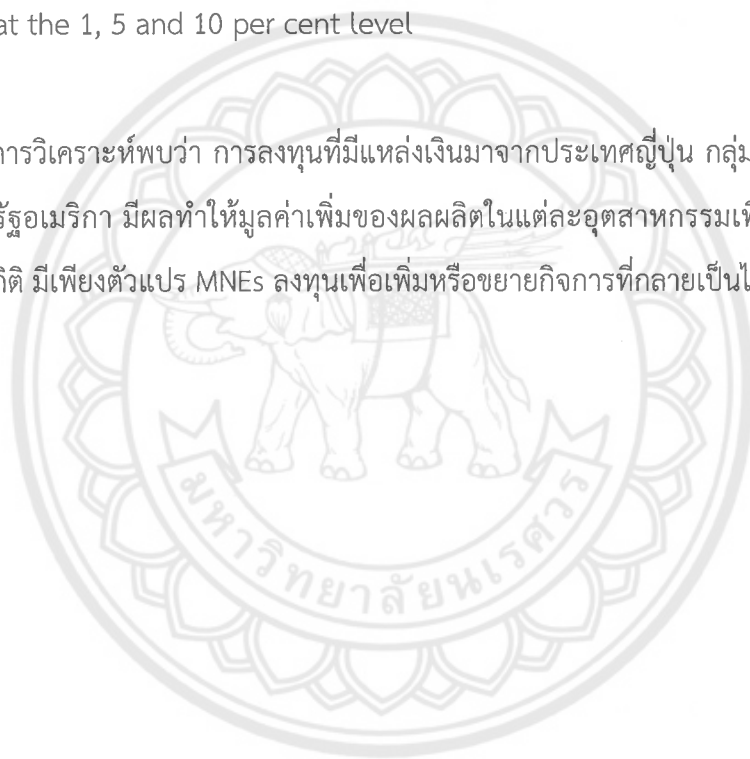
ตารางที่ 4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของ MNEs , ประเทศที่มาและมูลค่าเพิ่มของผลผลิต
ในอุตสาหกรรม 18 แห่งในปี 2001-2009 โดยวิธีของ Fixed – effect และ Random effect

Variable	Log of value-added	Log of value-
	(Random Effects)	added (Fixed Effects)
Constant	3.792*** (0.801)	-2.960 (3.158)
Log of Employee used per hour	0.420*** (0.0521)	- 0.625 (0.775)
Log of GFC used per hour	0.0615 (0.0807)	1.010** (0.391)
Major Foreign capital	0.599** (0.261)	0.297* (0.166)
Minor Foreign capital	0.0286 (0.198)	0.0985 (0.119)
Investment Promotion	-0.505* (0.262)	-0.227 (0.160)
Large MNEs	0.188 (0.186)	0.108 (0.113)
Export Orientation	-0.506*** (0.169)	-0.405*** (0.106)
New Investment	0.477* (0.264)	0.396** (0.165)
Expand Investment	0.546*** (0.199)	0.172 (0.120)
Japanese MNEs	-0.0622 (0.280)	0.335* (0.171)
EU MNEs	0.0119 (0.212)	0.236* (0.122)
US MNEs	0.255 (0.164)	0.247** (0.103)

Chinese MNEs	0.208 (0.203)	0.0568 (0.126)
Observations	93	93
R-squared		0.777
Number of Industry Sector	13	13

Note: Standard errors in parentheses and ***, **, and * represents statistically significant at the 1, 5 and 10 per cent level

ผลการวิเคราะห์พบว่า การลงทุนที่มีแหล่งเงินมาจากประเทศญี่ปุ่น กลุ่มสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา มีผลทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ มีเพียงตัวแปร MNEs ลงทุนเพื่อเพิ่มหรือขยายกิจการที่กลายเป็นไม่มีความสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากับดักรายได้ระดับกลาง (Middle-Income Trap) และศึกษาปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยนั้นหลุดพ้นจากกับดักรายได้ระดับกลางนี้ ประเทศไทยประสบกับปัญหาเกี่ยวกับดักรายได้ระดับกลางที่ไม่สามารถทำให้ประเทศไทยนั้นก้าวจาก “ประเทศกำลังพัฒนา” ให้กลายเป็น “ประเทศพัฒนาแล้ว” ได้ มีนิยามของคำว่า “กับดักรายได้ระดับกลาง (Middle-Income Trap)” หมายถึง สถานการณ์ที่สภาวะเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งยังคงติดอยู่ในฐานะของ “ประเทศกำลังพัฒนา” และไม่สามารถก้าวข้ามผ่านไปเป็น “ประเทศที่พัฒนาแล้ว” ประเทศไทยนั้นได้ติดอยู่กับกับดักรายได้ระดับกลางนี้มานานแล้ว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีขึ้นได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศนั้นมีข้อจำกัด เช่น ขาดแคลนนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

การลงทุนในต่างประเทศนั้นเกิดจากแรงผลักดัน 4 ประการ (Berhman,) ประกอบไปด้วยแรงจูงใจประการที่หนึ่งคือ Resource-seeking FDI หรือการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรในการผลิต ซึ่งเราหมายถึงปัจจัยการผลิต (Input) ที่สำคัญต่อธุรกิจนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการควบคุมราคาและปริมาณปัจจัยการผลิตโดยอาศัยการเข้าไปเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตนั้น แรงจูงใจประการที่ 2 คือ Market-seeking FDI หรือการลงทุนเพื่อแสวงหากลุ่มลูกค้า ไม่ว่าจะ潜在客户ใหม่ (Potential customers) หรือเป็นการขยายกลุ่มฐานลูกค้าเดิมเพื่อให้การเข้าถึงตลาดนั้นง่ายขึ้น แรงจูงใจประการที่ 3 คือ Efficiency-seeking FDI หรือการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินธุรกิจนั้นเป็นไปตามเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขที่ตั้งไว้ และแรงจูงใจประการสุดท้ายคือ Strategic Asset-seeking FDI หรือการลงทุนในการสร้างกลยุทธ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาสินทรัพย์ที่มีอยู่ขององค์กร ซึ่งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเกิดจากสาเหตุได้มากกว่าหนึ่งประการ การเพิ่มมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ นั้น ถือเป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้เศรษฐกิจของประเทศนั้นสามารถก้าวข้ามไป ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงผลของการลงทุนจากต่างประเทศโดย MNEs ที่มีลักษณะแตกต่างกันที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นเป็นข้อมูลช่วงยาวจาก 18 อุตสาหกรรมระหว่างช่วงปี 2001-2009

โดยศึกษามูลค่าของเพิ่มผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรม i (เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, I$ และ $I = 18$) จากปี 2001 ถึง 2009 เป็นตัวแปรตามและตัวแปรอธิบาย (Explanatory variable) เป็นจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้าในอุตสาหกรรม i ในช่วงเวลา t และ มูลค่าของสินทรัพย์คงที่ (fixed capital) เป็นตัวแปรแสดงการใช้สินทรัพย์ในการผลิตสินค้าในแต่ละอุตสาหกรรม ตัวแปรหุ่นในสมการนี้ใช้วัดลักษณะของบริษัทต่างชาติ (MNEs) ที่อยู่ในอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศไทย อุตสาหกรรมที่มี MNEs ลงทุนในโครงการและมีความเป็นเจ้าของจากต่างชาติสูงถูกแทนด้วยตัวแปร $dfmj_{it}$ มีค่าเท่ากับ 1 หากอุตสาหกรรมนั้นมี MNEs ลงทุนในโครงการมากกว่า 50% ส่วนตัวแปร $dmfn_{it}$ นั้นใช้วัดความเป็นเจ้าของจากต่างชาติน้อย จะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีความเป็นเจ้าของจากต่างชาติน้อยกว่า 50% และมีการตั้งสมมติฐานว่าความเป็นเจ้าของจากต่างชาติ (MNEs ลงทุนมากกว่า 50%) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิต กล่าวคือหากอุตสาหกรรมนั้นมีโครงการการลงทุนที่มีความเป็นเจ้าของจากต่างประเทศมากจะทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตมีค่าสูงขึ้น ตัวแปรหุ่น $dboi_{it}$ แสดงให้เห็นถึงอุตสาหกรรมที่ MNEs ที่มาลงทุนได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการลงทุนของประเทศไทย (BOI) โดยกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมี MNEs ลงทุนในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนโดย BOI มากกว่า 50% และคาดการณ์ว่าอุตสาหกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวจะมีมูลค่าเพิ่มของผลผลิตสูงกว่าอุตสาหกรรมอื่น นอกเหนือไปจากนั้น ขนาดของ MNEs ที่ลงทุนในโครงการในแต่ละอุตสาหกรรมยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่มของผลผลิตจึงมีการใส่ตัวแปร dls_{it} โดยกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 หากอุตสาหกรรมนั้นมีโครงการลงทุนที่ MNEs มีเงินลงทุนจดทะเบียนมากกว่า 5,000,000 บาทมากกว่า 50% ของโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมนั้น อีกหนึ่งตัวแปรคือ $dexp_{it}$ ที่ให้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่ออุตสาหกรรมนั้นมีการลงทุนของ MNEs ในโครงการที่มีการส่งออก (Export-oriented FDI) มากกว่า 50% ของโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมทั้งหมด อีกหนึ่งปัจจัยที่ต้องการเปรียบเทียบคือลักษณะการลงทุนของ MNEs โดยกำหนดให้ $dnew_{it}$ ให้มีค่าเท่ากับ 1 เป็นอุตสาหกรรมที่มีโครงการลงทุนเป็นโครงการใหม่มากกว่า 50% และ $dexpand_{it}$ เป็นการลงทุนในโครงการที่มีอยู่แล้วเพื่อทำการขยายหรือปรับสภาพมากกว่า 50% ทางผู้วิจัยได้เพิ่มการศึกษาความแตกต่างของแหล่งที่มาของการลงทุนด้วยการใช้ตัวแปรหุ่นวัดความแตกต่างของประเทศที่มาลงทุนในโครงการต่างๆ ในอุตสาหกรรม งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาผลของการลงทุนโดยตรงจาก 4 ประเทศที่มีมูลค่าสูงที่สุดในประเทศไทยในช่วงปี 2010 คือ ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศจีน

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นทางผู้วิจัยใช้วิธี Random effect (RE) และ Fixed effect (FE) model เพื่อศึกษาลักษณะของแต่ละกลุ่มข้อมูลว่ามีผลต่อตัวแปรตามอย่างไรบ้าง โดยการใช้ Fixed effect model (FE) นั้นมีข้อสมมติว่า individual effects จะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบายที่อยู่ในสมการวิเคราะห์ได้ และความแตกต่างระหว่างชุดข้อมูลจะถูกกำหนดไว้ให้คงที่ การศึกษาข้อมูลช่วงยาวนี้ ตัวแปรตามจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาเนื่องจากตัวแปรอธิบายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาด้วยเช่นกัน (Time Fixed-effect) และยังมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความแตกต่างของกลุ่มข้อมูลด้วยเช่นกัน (Entity Fixed-effect) จากการรวมตัวกันของทั้ง Entity- และ Time- Fixed-effect ข้อได้เปรียบของ Fixed-effect นี้จะสามารถจำกัดความเอนเอียงอันเนื่องมาจากการละเลยตัวแปรที่ไม่สามารถสังเกตได้ ซึ่งแตกต่างกับการวิเคราะห์แบบ Random effects ที่มีแนวคิดที่ว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้อมูลจะต้องเป็นแบบสุ่มและไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบายหรือตัวแปร x ที่ใส่ในแบบจำลอง การใช้ Random effect จะสามารถประมาณผลของตัวแปรที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาแต่มีผลต่อตัวแปร Y ได้ การเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งในการวิเคราะห์สามารถใช้ Hausman test ในการตัดสินใจเลือกได้ระหว่าง FE และ RE model.

ผลการศึกษาพบว่า จากการใช้แบบจำลองแล้ว Fixed effects อัตราการเปลี่ยนแปลงของ Gross fixed capital ที่ใช้วัดการใช้สินค้าทุนในการผลิต การมี MNEs ที่ลงทุนในโครงการลงทุนแต่ละอุตสาหกรรม ทั้งที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรม กล่าวคือ หากตัวแปรแต่ละตัวมีการปรับตัวสูงขึ้นจะทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกันเมื่อตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ เช่นเดียวกันกับการมี MNEs ที่ลงทุนในโครงการลงทุนทั้งในแบบที่เป็นการลงทุนใหม่และการลงทุนเพื่อขยายกิจการก็ส่งผลบวกกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกัน มีเพียงการมี MNEs ที่ลงทุนในโครงการที่เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกที่มีความสัมพันธ์แบบแปลผกผันกับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์พบว่า การลงทุนที่มีแหล่งเงินมาจากประเทศญี่ปุ่น กลุ่มสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา มีผลทำให้มูลค่าเพิ่มของผลผลิตในแต่ละอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศนั้นถือว่าเป็นการผลักดันให้เกิดการเพิ่มขึ้นของมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ที่จะทำให้เศรษฐกิจสามารถก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางไปได้ในอนาคต หากรัฐมีการสนับสนุนการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศจาก MNEs ที่มีคุณลักษณะตามงานศึกษานี้จะทำให้โอกาสในการก้าวข้ามกับดักรายได้ระดับกลางของประเทศนั้นมีสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามผลการศึกษาก็จะแม่นยำขึ้นหากสามารถ

ทำการศึกษาในลำดับหน่วยการผลิตได้ เพื่อเพิ่มความจำเพาะในการประยุกต์ใช้นโยบายให้ถูกต้องตาม
กลุ่มผู้ลงทุนจากต่างประเทศเป้าหมาย

บรรณานุกรม

Makki, S. M., Somwaru A. (2004). Impact of Foreign Direct Investment and trade on Economic Growth: Evidence from Developing Countries. American Journal of Agricultural Economics. February 2004.

Trang Thi-Huyen Dinh & Duc Hong Vo & Anh The Vo & Thang Cong Nguyen (2019) "Foreign Direct Investment and Economic Growth in the Short Run and Long Run: Empirical Evidence from Developing Countries," Journal of Risk and Financial Management, MDPI, Open Access Journal, vol. 12(4), pages 1-11, November.

Anna Ek.(2007).The Impact of FDI on Economic Growth The Case of China. Jönköping University

Lin Zhang.(2017).The knowledge spillover effects of FDI on the productivity and efficiency of research activities in China. China Economic Review Volume 42, February 2017, Pages 1-14

Veasna Kheng and Sizhong Sun. (2017). Foreign direct investment and human capital in developing countries: a panel data approach. Economic Change and Restructuring November 2017, Volume 50, Issue 4, pp 341-365

Sabina Silajdzic (2015) Knowledge Spillovers, Absorptive Capacities and the Impact of FDI on Economic Growth: Empirical Evidence from Transition Economies. Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 195, 3 July 2015, Pages 614-623

Jindra B., Rojec M., (2014), 'Knowledge Spillovers from FDI and Positioning of CEECs in Times of a Global Shift in Production and Innovation – A Policy Perspective', GRINCOH Working Paper Series, Paper No. 2.14

<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378831-why-use-gni-per-capita-to-classify-economies-into>, date searched, 2020-01-22

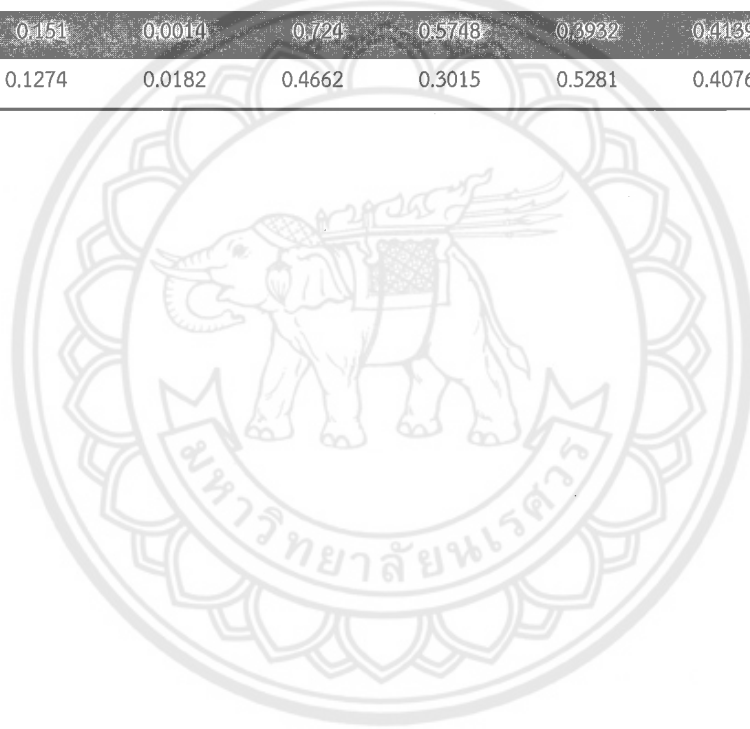
ภาคผนวก

ตารางที่ 1 การลงทุนของบริษัทต่างชาติในอุตสาหกรรมต่างๆ

Industry Sector	Total MNEs	Major foreign share	Major domestic share	Nonregistered capital
1. Agriculture product, hunting and foresting	74	12	40	22
2. Fishing	3	0	1	2
3. Mining and quarrying	75	17	31	27
4. Manufacturing	5486	1672	1117	2697
5. Electricity, gas and water supply	96	17	45	34
6. Construction	1	0	0	1
7. Wholesale and retail trade, repair of vehicles and personal household goods	369	188	89	92
8. Hotel and restaurant	11	2	5	4
9. Transport, storage and communications	389	127	75	187
10. Financial intermediations	0	0	0	0
11. Real estate renting and business activities	98	32	32	34
12. Public administration and defence compulsory social security	507	317	66	124
13. Education	7	1	3	3
14. Health and social work	14	8	6	0
15. Other community social and personal service activities	49	15	27	7
16. Private households with employed persons	0	0	0	0
17. Extra-territorial organisation and bodies	0	0	0	0
18. Other	0	0	0	0
Total	7179	2408	1537	3234
Share in Total	100%	33.54%	21.41%	45.05%

ตารางที่ 2 Correlation Matrix

	lnv_hw	lngfc_hw	lnemp_hw	dfmj	dfmn	dboi	dlg	dexp	dnew	dexpand
lnv_hw	1									
lngfc_hw	0.4499	1								
lnemp_hw	0.6242	0.3656	1							
dfmj	0.1938	0.124	-0.0006	1						
dfmn	0.0285	0.1064	-0.0263	0.3393	1					
dboi	0.1114	0.1394	0.0654	0.5192	0.3241	1				
dlg	0.2338	0.1094	-0.0177	0.605	0.3174	0.2804	1			
dexp	0.1059	-0.0133	-0.055	0.3454	0.296	0.2562	0.3368	1		
dnew	0.1092	0.151	0.0014	0.724	-0.5748	0.3932	0.4139	0.2764	1	
dexpand	0.2058	0.1274	0.0182	0.4662	0.3015	0.5281	0.4076	0.229	0.2674	1

ตารางที่ 3 Descriptive Statistic

Variable	Observation	Mean	Std. Dev.	Min	Max
Gross Domestic Product	117	523969.8	643748.6	77118	3163683
Employees (thousand persons)	117	2617.08	3622.735	44.79	14283.25
Value-added per employees	117	691.7437	1156.48	27.25	5986.895
Export per sales ratio	117	20.98632	28.098	0	100
Domestic per sale ratio	117	79.01368	28.098	0	100
Number of MNEs	117	38.30769	94.51988	0	402
Foreign Output in GDP	117	39888.83	51291.68	0	247760.7
Average wage rate	117	9235.323	4204.424	2284.27	20924.39
Gross Fixed Capital	117	2441967	2317432	338394	8442530
Total investment	117	14868.08	43699.66	0	268196.9
Total registered capital	117	2446.73	7364.655	0	51704.1
Domestic registered capital	117	318.5034	872.8809	0	4309.1
Foreign registered capital	117	1879.148	6079.741	0	41884.6